Textes Khmers

Publiés avec une traduction sommaire

par

E. Aymonier

Directeur du Collége des Administrateurs Stagiaires

1ère Série

Choix de Contes Populaires
Thmenh Chey
Le Juge Lièvre
Satra Keng Kantray
Méa Iœung (fragment)
Edification d'Angkor Vat

Saïgon - 1878

(Tous droits de reproduction réservés)

N° 972.

ល្បើកអង្គរវត្ត

(sak bop cat ho(?))

១ សារព្រះសេរី ឯកបញ្ញោ សរសោត្តម ឆ្នាំមរោងក្សត្រ ទីវទ្ធន៍ សាធុការ តលការណ៍ ។ ខ្ញុំមន្តអំបូរ ពូជពង្សត្រកូល ជាតិវង្ស នាមខ្សែអ្នកបង្គង កាត់សាងសព្រា ល្បើកអង្គរវត្ត ធ្លាប់នៅមុខហោង ។ មានចិត្តសាញ្ញ អាចមាសត្រា តេឿងគងគន្លង កាព្យខ្សែ ពិស្តារីត្រៀមហោង ប្រែងផ្ទុះហោង ព្យាតយៀងណារ ។ អង្គអញខ្ញុំសូម សំណាងសំណូម ហនបង្ហាញព្រះ គង្គង្គច្រនបពិត ក្នុងចិត្តប្រាថ្នា កុំឱ្យមានឃ្លា ឃ្លាតជលតិចឡើ ។ អែងជាបនព្រហ្មកត : លេិតក្សេតតាមនុនង ជកណើរតីមុនហោង អ្នកប្រាថ្នាលោក្យ ជេតាមតាស្រាប ។ ខ្ញុំនៅសូមពណ៌ ប្រគុមកាយជាតិចំណាប ចំណាំចងជាសម្ភ័ ជាត្រូកាលពាក្យក្លាក់លោក ។ អង្គអញសូមកុំឡោត : កាប់កាលះកើតៗនៅជា ស្ពានស្ពុរកែរត្រីរត្នា ពិតព្យញ្ជាឃ្លាត់ឡើហោង ។ ខ្ញុំសូមកំណើតតាម ពាសីកាប់ព្រះអង្គហោង ព្រះសីរគន្លង ផែងនេត្រារតាវិស្វះញ ។ កាលព្រះពាកដយុត ស្ត្រៀបស្រាប់

ស្រីតសោះសព្វសា ចាប់ព្រះម្រឹងសន្ធិញ្ញ បម្ពុរចានប្រាសហៀះហោង ។ ខ្ញុំសូមកុំប៉ិះឃ្លាត យោនយកនាក្កៃថ្ងៃស្រេង ព្រះអង្គគោះឯងហោង សូមបានផ្ទុចបងប្រាថ្នា ។ ខ្ញុំសូមបានរៀនធម៌ ចប់អសារពៃត្រៃកេពផង សូមបិត្តល្អរគន្លង ជាសលេញនិងញ៉ាតនៅ ។ ខ្ញុំសូមមានសំមឆ្លើង ស្សរសម្បុកជុំដៃត្រាំងក្រាតទី រង្វាប់ចិត្តឯកកោរ អសង្កកផងទុព្វពុំមាន ។ ខ្ញុំសូមហានប្រាជ្ញ កាត់សាច្ចាព្នុំមិមាណា ខ្ញុំសូមមានឲ្យពាន អសងាំងសូមបាបចាក់ផង ។ សំណូមនេះឯណា ខ្ញុំប្រថាប្រាប់ហើយហោង សូមបានដូចបំណង ឪ្យអញខ្ញុំសូមប្រថ្នា ។ ត្រៃកប្កសាសុទ្ធវត្ត វិវិកយាវៃឡា មិនអង្គអរសាញ ព្រញក្រាប់ក្រោមព្រះល្បលក្ខណ៍ ។ គោះតាំងកង្វៀងខ្ពង់ លុតលើកលើងល្មោះហោមដាក់ សីរសាជាក់ជើងដាក់ ចង្រៃធ្មុនិងលំអុត ។ ល្មោះល្មានតីដិប្រចង បង្គុំប្រឹងព្រះសាម្ពុទ្ធ ស្តេចស្តេចជាមកាង ត្រៃកប្កការផងតាំងបញ្ញា ។ ព្រះអង្គកភោព្រា មលមាសមារក្ខៀនក្យ រាក្សះភ្លឺហាព្រោងញ្ញា ឧត្តិញ្ញូងចាំងដាំងស្មុគល ។ ផ្កុលផ្កាត់សព្វសត្វបង់ គាតាំបង្គងហោមដាក់ដល ឯពានស្ពានមង្គល ព្រះជីរាស្ម័ជាតនាក ។ គោះអញខ្ញុំសង្វេគ ឱសាឃ្មាត់ខ្ញុំយចិត្ត : ចាប់ចងជាកាព្យា ល្ហត្រស់សេដ្ឋព្រះបរមី ។ ស្តេចរាជផ្លាញហរ គោះពុះពាមាយាយី ចាក់បុបបដដីរង្គ ត្រើសសែងលុះជៀបចេស្ត ។ យើងខ្ញុំស្រលោះសល់ បិតពុំយលព្រះជម្ពា យលតៃព្រះរូបា ស្ថិតលើអាសាព្រះអង្គ ។ ឃើញខ្ញុំត្រេកសាញ និងសិរសាបង្គំផ្លង ព្រះរូបបូរសេដ្ឋមិន ព្រោសសត្វឯងឯក្រោយណារ ។ ស្រាចនៃឯងផ្កាវថ្ងៃន ចតារចែងសសេដ្ឋមហា ប្រសាទពាំងព្រមព្រា គង្គ:

៦៦៨

កងកំអំបិលប៉ៃស្រៀវ ។ ប្រាសាទនេះងងឹតណាស់ ព្រះឥន្ទ្រនិមន្តទេពថ្លៃ ទេវប្រ
ពិស្ណុការឲ្យ ចុះមកកាត់ថ្មឲ្យ ។ កាលោះអស់ជាងទាំងឡាយ មាន
ខ្ញុំទីប្រៀបប្រៀបដៅ ស្ដេចទ្រង់ព្រះតម្រា ហៅព្រះជាងវង្សអស់ជាង
។ ស្ដេចមានព្រះអំណាច ឲ្យស្ទាបស្ទង់ទៅថ្មី ច្រើនច្រងំអស្ចារ្យ
ណាស់ និងឲ្យបម្រើព្រះបរមី ។ ស្ដេចមានវាចា ទ្រង់ញាណឲ្យវង្ស
តាមតាយប្រស័សោភី ជាច្បាប់ច្បាស់អស់ស្ដំមន ។ អាណោកទៅ
បរិវារ ប្រើប្រឹក្សាផតឯកទ្ធិ ប្រើប្រស់ជនជន ប្រៀបក្បៀនបំពីង
ក្យ ។ ព្រះឯហាឧប្រប្រមូល ជាអស្សរអង្គឯកឧត្រ សិងមកប្រទឹមក
ថ្មបង្គំមកឯកឯក ។ និងចាំមិនព្រាត់ហស់ ច្រើនគេរំលស់ជ្រៅព
ណោះហោង ជុំថ្មទៅស្លួយជង ជាប្រព្រឹត្តដែលអាក្ង ។ អាណោក
ទៅព្រាល់ផង រុក្ខកែងកនទៅមាសប្រាក់ ព្រមព្រឹក្សាហេតុ៖
ចៀនប្រាឡាគាសាបាទ ។ អាណោកទៅងៀ រត្នាងីវាជាយាន
ត្រីងផ្ទាស់ទៅកសាង វិងជនដៃបរាសមាលា ។ អាណោកទៅទេពល់
ជាំងសុគលសែនយោធា ខុណ្ឌងបង្រួយព្រារ ឲ្យព្រឹក្សាល់ច្រើនត្រាស់
ត្រៀ ។ ស្ដេចមានព្រះរាជបុត្រ ប្រុសពីសុទ្ធពិសេសត្រៀ ប្រសេទ្ធព្រះ
នាមឲ្យ ហៅព្រះកេតុមាលាហោង ។ ឬព្រះរាជកុមារ មុនសំរាប
ត្រៀគន្ធ ព្រិទ្ធរសព្វស្យហោង អសចារកើតកាលោះណា ។ ក៏
ក្រិតតាល់ដួចដល់ ស្លុរសុកលក្រៀះព្រឹង្សារ សំដេចព្រះឥន្ទ្រ បើក
ឃ្ញចក្ខុបើលបកហោង ។ យលព្រះរាជកុមារ មានសំពារត្រៀគន្ធ
ឡើងជាត់ជាច្បាស់ច្បាង លើសលែងលង់លើខ្យល់ ។ ដងពេលបុត្របុព
ណា ចុះចាត់ស្ថានត្រៃត្រិង្សារ យកប្រក្ខសង្ខាត បុត្រព្រះជានៅវង្សអស់
ជាន ។ សំដេចព្រះឥន្ទ្របាន ដឹងគោរ ញាណរាំងអស់អាត្ម ផ្ទើងជា

៦៧

គះសោះសព្វសារ- ពីណាពិត្រព្យសង្គ្រះលឿ ។ ដេញស្ដេចចុះចាត់ស្ថាន សួរពី
រាជកុលបុងលឿ យករាជកុមារមឿ តាំងឡើងទៅត្រៃត្រិង្សា ។ ព្រះឥ
ន្ទ្រស្ដេចសន្ធាត់ ជាក់ជាបុត្រព្រះអង្គណាស់ ប្រលែញថ្នមរាក្សារ ហាក់
កើតពីផ្ទុនព ។ កាលោះដេញស្ដួរស្ថាន ទៅព្រំខ្សានសាព្យណាស់ និង
ឈឺហព្រះសិរសារ បិនចុំសក្លិនម្ចាស់ទៃស្ស ។ នេញាងងំថ្កូល សិងខ្សឿ
កខ្សួលជាទុក្ខត្រៀ ព្រំរាជទុក្ខងីឲ្យ ឡើងទៅទូលព្រះឥន្ទ្រ ។ ម្រពិត
ទេព្វឥស្សរ ជាកំពូលលើហសិរសា គោរពច្បាប់ស្ថានសួគ៌ា ព្រំពេលមាន
ផ្ទុចោះឲ្យ ។ ធាស្ដេចយាងយោនយក បុត្រមោះមកស្ដួក្ដីល្បៀ យើង
ខ្ញុំមដងងិឲ្យ ចុំមក្លិនម្ចាសទៅព្រំខ្សាន ។ នោះដេញព្រះឥន្ទ្រ ដឹងជា
បនទូលផ្ទាន ថាហេតុបុត្របូរាណ អញងងំហោងដេញផ្គុំមក ។
បើផ្ទុះចោះកុំតុំកង ជាទុក្ខនិងបុត្រពន្លក អញហានសាយកមក ហើយ
អញងិងផ្ទៀនចុះទៅ ។ កាលោះឯខ្យល់ កែតមាលារាជចោមចៅ ៖
អាឲ្យឡើងឆ្ងាប់ទៅ ប្រាសាទតាំងប្រាមសុំប្រាថ៌ ។ តាមហោរពេជ្ឈ
ន្តរក្ដ និរញ្ជនក្ដាត់សំគ្បូរគ្បាច់ ព្រោងប្រុះផ្ទុះរុំលេង ប្រាលច្រកិល
យលសព្វស្ស ៖ ដាំមងាសពាលងីទៅ រត្នព្រោះព្រៀវមាសទ្រាំងប្រៀ
មារកាន់កែមពីញ ពេជព្វពាលរត្នរៀងរាល់ ។ ពីទ្វារស្រុកាន់កែម
និលលត្តលែមកែមកបកាល ម្រុំមប្រាក ៗ ពាក់ មុក្ខាដេចជ្រួក
រត្នរាយ ។ ធានិះនិឫប្រស់ស្រិល តក្កនិលទ្វារក្សា តម្រុមប្រុកសព្វ
ស្ស ភញ្ជក់ចែមមាសឡើយ ។ ប្រាក់ប្រុះផ្ទុះព្រោងត្រៀ សែងស្ស
ស្សត្រូវចាក្សឺ រុករាក្ដុញ្ញកទៅរ៉ា ល្អរប្រសេទ្ធពេត់ថ្ងៃមជាន ។ រុង
រឿងប្លើងល្អរក្រាស់ ដោមក្ដង់ខ្ពស់ប្រាសាទស្ថាន ម៏ពាន់យោជន៍ប្រមា
ណ ពីកំពូលផ្ទៀងដល់ក្រោម ។ កំពូលកំពស់ស្រួច ព្រោងប្រុងចូ

២៧១

ក្រោះផ្ដាក់កោង ក្រវេចកក្ដាលក្បាល មានអាកាសវិហារ ។ ឯក្នុងព្រះ
សាលសួរ សិង្ហរូបព្យាឃ្រ ភ្លើហាម្រឹស់ឆ្លោះរណ្ដាល ទង់ក្ដារក្រអូមលារគ
ក្បៀនកាយ ។ រយូលក់ងមាលារ ពៅរទ្វារផងតាំងហ្លួង រង្វាលភ្លើហាត្រោ
ងញ៉ែ ផ្ទប់ផងពោះពៅទីភ្លឺនភ្ញៀយ ។ ព្រះសាក់ព្រសៀតប្រាង សួរសម្ពុ
ភ្លេងភ្លាត់តាគ្រឹប ៈចាំមារបៀបស្នឿ ដៃព្រអក្សររៅរាំមច្ឆា ។ បំវារ
វិសោភា អសអង្គាររទ្វេងគោមតា ប្រង្គះអង្រែក្រៅ ភ្លៀលឆាត់ត្បា
ល្អឿលឥតផ្ទង់ ។ បវារវារង្គបចាប់ ទ្រង់ទ្រើងធ្មុំបំណាប់ផង សិង្ហស្រម
ៗឆង្វង់ តាំងឃ្លួនអង្គល្អរប៉ាញៀ ។ សំពាប់ព្រះឥន្ទ្រ ចោមនេវាប្រលើ
ផ្ទៃត្រៀ សេពសុក្កសំចាក់ត្រៀ ទ្រើងពិភព្ទស្វកាល្បៃ ។ មើលមាន
កាលមូរិត្ត សោតសង្កីកខ្ពស់ព្រៃឈ្មោល ខ្យលបក់ល្ងង់ល្ងាស់ត្រៀ
មៃតស្លោមស្និតប្រសព្វក្បារ ។ តនពៅវង្វិចាន សាច្សខ្យានក្នុង
ជិណ្ណ សំពាប់អង្គឥន្ទ្រ ជាវង្សិបភ្នកអសនេពផង ។ ប្រអសនេព
តញាំ កែងខ្ញុំសារដំមកាឯង ប្រៀងច្រូចស្សារសម្ព័ត់ង លេងសម្ពុ
ផ្សៀតរងៃ ។ មានដាំងតេមបរិភាត់ ខ្ពស់ដោមញ្ញាត់មែតព្រៃឈើ
កុំពស់ព្រោងល្អក់ល្បៃ មាសិបយោជន៍បរិមណ្ឌល ។ ទ្រង់ផ្កាវៃងចូច
ធាត់ គ្រិនក្លែបញ្ញាត់រៀយោជន៍យល់ នេព្វាផងរវល់ សេព្យស្បៀ
សុគ្ធគ្រិនប្រជារ ។ តុំដៃលនិងស្និតល្អៃយ នាសុក្ខព្រៀក្នុងអាញ
មានអសផ្ការបរិកា ដុះដាង្ហុរផ្ទៀបផ្ទៀងក្បា ។ ក្រឹងខ្ញុំមកែកកាកែស គ្រិន
ខៃសែសធុំបកាសភាយ រំបេតកាកែសល្បា ផ្ការក្ងាន់គោវមបរា
មាឌ្យ ។ ពុទ្ធលៅគពាត់ពាន ផ្ការអញ្ជងក្រអូបឋាន រំដូលពៅព្រ
យង់ មៃតពាន់ពាត់តេមជំពារ ។ បង់ឆ្វៃមានលុង្ហែ ដុះបង់ហែរ
ទ្រង់ប្រជារ ប្រលិតប្រលីយឡារ សំអង្គប្រាល់ផ្ទៀវអង្គង ។ ក្លាច្នារ

ពៅស្ញ៉ា ទ្រង់សិង្ហរាយស្រស់ៗ ផ្ទង់ល្អោរមាសតង់ឆង្វង់ រំពាត់
ពាត់ផ្ការន្ទនស្នឿ ។ មុងប្រែរព្រៃម្លាប ស្រសប្រេចប្រាព់មានកញ្ចឿ
រដេញមាសរៀតឋិយ រៃបជាវៀងលៀងក្រសៃត ។ អសនាងនេព
អក្សរ សិង្ហសោះសរអារអាណែត ហែលហារបែះផ្ការចែត ក្បារ
ក្រាលក្រងប្រតាប់អង្គ ។ ខ្លះក្រងផ្កាវង្វាល រៀបដាង្ហុរល្អរបញ្ចង ៈ
គិតលើងច្បាប់បមាង្ស កាងចាត្វារវេហើរហោះ ។ ឆាងម្សុងផ្កប
ស្បៃយ ស្ដើងមុខប្រៀដើរផ្លូតដោះ បែះផ្ការគោ្យចព្រោះ ផ្ការម្លិះរួ
តកោះម្លិះលារ ។ ក្រងជារូបតីណារី ល្អរពិសិដ្ឋៀងមើលតារ ឆាង
ម្សុមុក្ខសើរ ក្រងជារូបសោមមង្គិត ។ ខ្លះក្រងជាសារិកា កែវ
ពាំមផ្ការហើរហិរងិត រៃបនិងសោមបង្កិត ទុំមង្គងផ្លៀងប្រៀងលើ
លតា ។ សិង្ហកែប្រៀងលេងសើច ផ្ទើះក្រកពឿចព្រុព្វក្តា ផ្សាយ
ហើរពារធា សសើងបុណ្យអង្គកោសី ។ ឆាងខ្លះល្អរឳតំប យល់
សំណាំមស្រស់ប្រិមប្រិយ អ្នកតាំមអស់តាំងស្សី នេពអក្សរបុះប្រះ
ស្រី ។ ខ្លះហែលបែះផ្ការស្គន់ ល្អរគន់ក្លន់សរតុំប្ល័ង ល្បាងិងផ្ការ
លំចង់ ផ្ការនិលឫលពៅស្បង់តាច់ ។ ខ្លះសោតល្អរស្រស្មៀ ច្នេញ
ស្រសរញ៉ារហែលល័ដាច់ ដលហៀផ្ទៀតាន់តាច់ ផ្ការក្រមុក់ពៅ ៈ
ឈ្មតសែត ។ បង់អ្នកបង់អតា ហែលវិពាហ៍ពោមងៃត ក្បា
ន៏កលេងគោ្យហោត ពាល់ដើមផ្ការឈ្មតសរងង ។ បែះចានស្រេ
ចកែព្រៃ លេងសាច្សក្នុងស្រះស្រង់ ឆាងខ្លះហែលដំរង បែះ
តាច់ឈ្មតក្នុងផុល់សា ។ នេះបនកាត្ត ។ ព្រះកែតស្សរវៃង ព្រៀ
ងមើលរូបទ្រង់ អសនាងតាញាំ សើចលេងក្លាក់ក្លាយ សាច្ស
ណាស់ណារ មុក្ខក្បរស្នៃហារ ពៅឆាងតាំងហ្លួង ។ ស្ដេចគត

២៧៣
អាឡោះ អាឡៃប្រលោះ ញុំចង់ឃ្លាតឆ្ងាយ កេតកកជង្គង់ រំពឹងសព្វឆាយ
ក្រុងកកវិចស្តាយ ញុំចង់ឃ្លាតឆ្ងាយ ។ ឮអលនេព្វឆង់ ធាំបញ្ហូមនិ
ក្រៈបន្ទូលពេញ ឱ្យស្តេចតាប់តាម បុត្រស្ងួនភ្ញាក់ រួសរាន់មើមារ មិនឡូយ
រំលុង ។ ឮព្រះអង្គ ពោលពាទនោះ អំបូរព្វងពុង អាស្សូរបុត្រស្ងួន
ខ្លួនវិវង្វ គប្បូបគបទ្រង់ លើសលៃងតា ។ ដើរស្តេចញ្ញ្រញ្ញៀ ថា
ហៃព្រេញហើយ កុំពិតសង្ហា អញនឹងតាមបុត្រ បរិសុទ្ធពុំថ្វ ចរចាត់
ឃ្លាតឃ្លារ រួសរាន់ទៅហោង ។ ស្តេចលោមបុត្រា ថាស្ងួនស្នេហារ សំ
លេញស្នេហ៍ស្ងួន អាពុតឱ្យផ្ទង ក្បួនស្ងួនពៅហោង ឥឡូវនាម្តង ឥតឯ
ញូព ។ ចាវតែតស្ងាវយោ វិសែលសេចក្តី ទូកង្វើមលោតា លើគគា
បន្ទូម ប្រណំមបីតា ដើរក្រាបទូលថា ឫពិតម្ចាស់ថ្លៃ ។ ងើមអស្សលោត
ឡង់សេហានេវិតា តោវតាស្នាងវៀប ព្រីងដ្បូងពីកុក្ក ស្នូរសត្វសព្វថ្ងៃ ជិព្រ
ខ្ញុំមអាល័យ ញុំចង់ឃ្លាតឆ្ងាយ ។ សំដេចចកិត្ត ចោមទៅឯវង្ស ស្តាប់បុត្រ
ពោមញា ថាជឿងប្រលោះ អាឡោះស្ងួនអាយ ម្រុលសុគន្ធសាញ ឥត
ឯកឆា ។ ដើរស្តេចញ្ញ្រញ្ញៀ ថាហៃស្ងួនលើ្ប កុំចប់រុញ្យូរ និងពីកុ
ក្កស្នាន ភរិមានស្តុក អាពុតបាតា សាន់ឱ្យអ្នកថ្លៃ ។ បុបុត្រស្នេហា
ស្នេងស្តាប់បីតា សារសង់ស្ងៀប បើកនិសបំប្រឹម ញញឹមបំប្រៀប និង
ព្រះចោមត្រៀ ផាត់ជាបីតា ។ បើស្តេចអាស្សូរ មេត្រីអនុគ្រោះ អញ
ខ្ញុំមក្បូរណា សូមស្តេចយកស្នួន ភរិមាននេវិតា ស្នងតាមសព្វា ជិ
ត្រខ្ញុំមបំណង ។ ព្រះអង្គញញ្ញៀ ថាហៃក្នុងលើ្ប កុំគតលើ្យហោង
បីតានិងយត ស្នួនក្រុមព្រឹក្សារ ស្នងឱ្យអ្នកហោង កុំស្ងួនអាវម ។
សំដេចនេភេ ប្រសិទ្ធិពរ ថាថ្ងៃស្ទួរសំម ស្តេចលោមបុត្រស្ងួន ខ្ញុំអង្គ
នត្តុតំម មិនឱ្យចារម អស់គិតគាំងង ។ ដើរព្រះអង្គញញ្ញៀ តាំងហ្វូង

២៧០
សៀ ខ្ញុំបអរពេញហោង ស្ងួនស្តេចប្រលឿ ឃ្លាតឪយនាម្តង ហៅអស
នេព្វងង មកាឡើបីហូរ ។ ឮព្រះនេភេ ផាត់ជាអញ្ជា ស្តាប់បុត្រពុំថ្វារៈ
មុនចិត្រចង់ចាប់ ប្រញាប់បុះហិម្ស ស្តេចរៀបកៀបតា ហារង្សៀតំណាង ។
ឱ្យអសនេវិតា តាក់តែងសព្វសា- រតើគាប់ង កាំងព្រះជិក្ខុលោក ក
ចាលបោះឡើង ដុំមពល់ស្រេចហោង នេវបុត្រនេវតា ។ រាតតុនឱ្យ
យកា ពេញយក្តោះមក សាន់ឱ្យបុត្រា យុងយលជំមខ្ពស់ ពាក់យោផ្លុះ
សា អសតាំងនេញ្ជារ ស្ទបស្រែងឱ្យ ។ សំដេចសត្វា ប្រសិទ្ធិសេដ្ឋ
រំពឹងរំពៃ និងព្រះពិស្សនុការ ក្រាផ្ញើរផ្ញើឱ្យ យលល្មមរកៀ្ស ទាំងពេ
ងជុំខ្ញុំម ។ ឈ្មោះហៅពេងជម្មៃ សោភាក្តុងតំម នេល្អាជួបជុំម ពោះ
ល្មមឱ្យសាង ក្រាន់ដីងបន្ទុំប បរមីម្លូលជុំម ឱមកុសលោក្តា ។ កតត្រ
មស្រេបស្រាច ត្រៀងដើរសំដេច សហាស្បូចត្មា អស់បរិពារឯង, សែន
តោដុ្ម សំខ្សែ នេះបុត្រពេវិតា ចុះមកនាម្តង ។ សាងតាំងព្រះពោ ៖
ប្រសិទ្ធិៈរា អង្គម្ចាស់មកឯង ជាអ្នកពាក្យា និស្ស្វាសព្វដង កុំឱ្យ
ហៅម្តង ដលពាជបុត្រា ។ កាលស្តេចតាំងបុត្រ វិស្សេវិសុទ្ធ មក
ដលហៀលារ ឱ្យព្រះវិស្សុកម្ម ឯងអាងប្ញូតត្រា អសតាំងបរិពាល់
ពីកុក្ដស្នានឯង ។ ដើរឱ្យកែនពល់ រភិការវិល វិតង់រើងត័ង៖
ក្រាមពីលរៀស នគរដំបង់ង តានស្រេចហើយហោង សព្វបរទេស្ស
។ វិទូរសៀមក្បូហា ម៉ងលាវល័ត ជៀរចាមល្ងាំការ យួនញ្ចាសវៃគៈ
សើង ច្រើនណាស់ក្រៃប្រា កាត្បែងហាង្សា តាំងផ្លូវវែកញុង ។
ចាញ្ញុំស្តៀងញួង ទុំពុងក្នុងដង់ ច្រើនក្រៃប្រឈាំង ជិន្តកុហាកកៀ
ន កងីវកៀញ្ញ ដំក្តុយស្ងួនតាំង ហៃហាងក្ញុំកៀរ ។ ដីពុងកៀ
ងម៉ៀ រទើងក្រាសក្រៀ ម៉េបើកកកៀ ថ្ញាំក្នុយពារលើង វែក

៣៧៥
ក្ងោកស្អៀ ក្ងួយវែកកកង្អើល រំដាក្ដរសៀមឯង ។ លុងលុះដុំរស្រេច ៖
ការលោះនេះៗស្ដេច ចេញចរទៅវត្តថ្ងៃ ទុកអសនីស្ពាន ពៅកាន់នំ
ន៎ង ព្រះកោឈុបង្កើង អក្សេប្ដារ ។ ទៃរ៉ាំមតាទៃង ស្រួលប្អូលតា
ក់ស្ពង ព្រះវិស្សុកម្ម ឱ្យទ្រាបនីស្ពាន ដក់អសពីក្សុរ ស្បៀរខ្សា
តបដ្ឋារ ព្រះស្រេចហ៊ុំកហ៊ុង ។ ដើម្បីឱ្យគ្រាប់ សីល្បាសិល្ប ប្រសើ
ផ្កាកន្ទង រំពុប់វាសវែង ៗក់ទ្វេងជាម្ដង ស្រួលស្រេចហើយហោង ៖
នេះមិនពាប់ការ ។ ជាទ្រាងប្រាសាទ ល្អរល្អះស្អាងស្អាត ស៊ុតស៊ិងតែថ្ម
មានកេងផុំផុំម ផាំងស្រះប្អូនល្អរ ហោវត្រៃសិងថ្ម ត្រេងស្ដំមដងណា
។ រាជនងៗក់ទ្វេង រាងផ្ញើកយលស្ដែង ដាំងរោងក្រលាំហ បង្ហំម
ផាត់ស្បាង មានបង្កង់ជាំ ឥល្អរតាងក្រាល មុក្ខដេថត្រលៃង-រ កែង
កប់ខឹតំម មុក្ខនាគ្គបង្ក្យម ក្បួកៃឱ្យៗក់ទ្វេង ក្លាយជារូបសិង្ហ ៖
ប្រែប្រឹងសំរញេង ស្រីញស្បញយលស្ដែង ហាក់រសវីតៃស្យ ។ ព្រាស
នទ្រាមប្អូន រុព្ហ្យើងវៃថង្លួន ភ្លោវិញក់ទ្រាសទៃត្រួ វិរាវល្យកលាត្ត ៖
ហាក់ដូចស្ពានទ្រៃ- ទ្រិទ្យត្រិបវីស្យ ៖ មុក្ខក្លួរអប្ស៊រា ។ តាលាំផ្ដ
ទ្រាពខ្សាច ក្បាលពេងសំរាង ក្លាយជាចាក្សារ ទ្រង់យក្ខកន្ទប់
ទ្រផ្ទប់ក្រលារ ក្លាយបែកជាផ្កា ល្បួតផ្លាប់ស្ងួនសំម ។ មានរូបបី
ផាង ល្អរល្អះក្រុងក្រាន់ ក្របោលក្រស៊ម ជាសារពេរស្បូត វៃហ្វោត
ដលតុំ- ពុលពេញផុរំម តាកាន់ដាំងទ្រាម ។ ពិលនោះស្រាង ទ្រដូច
ទ្រដឹង ដុំតាងិវិលកាំម ល្អរល្អះថៃថ្លួន សំនួនស្ងួនសំម មើលយលជា
តុំ- ប្រុរភ្ញាកដែលោ ៖ ឯងដើម្បីទ្រាប់តាន ហេតុបុណ្យម្ហូការ វែសនគោព
សិវាយា ពោះបុណ្យសម្ដេច សហស្សចក្ខុ នឹងបុណ្យបុត្រា អំឡុងពួង
ញ៉ៃ ។ តោះទៃឱ្យនេះពាន រំពុប់ជាស្ពាន ស្ដេចស្ដែងក្ដរតុង ះស្ដេច

៣៧៦
ឯកការជ្ញ ខ្ញុំបង្ហាញពុទ្ធពង្ស កបរូបកបទ្រង់ ឆ្នូតផ្ញើមខ្សែត្រដង ។ គុន
មើលទៅទ្រង់ ពីស្បូកុការសាង សក្ដិសំមក្បាតហោង ព៌ុរ្ភករក្ខ ៖
ពេនពាក់ភុងង ក្លាយក្លែបម្ភតម៉ង ជាក្បាលទ្វារហ ។ តាកាន់ផ្ទាំ
ប្អូន រុក្ខទ្រាមដាវ៉ង់ផ្លូន វែកជាមុក្ខារ ក្នុងក្នុកសិងក្បាច ស្រស់ស្រ
ចង្រ្ទួចក្បារ ព្រះកែតុមាលា មានបុណ្យស្រប់ស្រៃង ។ ម្រព្រះពិស្សុកុការ
រំពុប់សព្វសា- ពើហាតាគុំប្លែង ជារូបកញ្ញាំ កាន់ផ្ការៃផ្សងផង ឱ្យ
កាន់កន្សែង ឈរគោចឆ្លោះ ។ ក្បែរឱ្យជុំមដាក់ ក្បូជារូបយក្ខ
រូបត្រឹចស្បានស្បោះ ឈរឈានចាំមទ្រង់ ពៅគតេត់ហ្វោះ រំបព៉ាចោះ
ក្រុពឆ្មុំនះឆោះឈារ ។ គុនមើលកាងឃ្សា ព្រៀសូរពាទ្យ សិងតែរ
មុក្ខតា តីត្យុវតីតា្យ រៀងតាសោភា ក្រកកក្ដុ ក្រស្ពាល់សព្វស្យ
។ កុំពុលស្រួចស្រួង ឆ្លាក់ក្បាច់សំយុង កញ្ចក់ព្រោះព្រៃ ក្រដៃកចិ
ដូច ស្រាងស្រួចយលក្បា ភ្ញៀហព្រោងក្បស់ក្បាយ តាក្ដលវិហារ
។ ផ្ទះផ្ទោងមុក្ខដេថ សំប្រួលសំប្រាច ដងក្ដាចហារ កែបកាលក្ដ-
ត់ពេជ សីងលេងបញ្ញា ភ្លោវភ្លាស់លជា រុកាន់តាំងធ្ងង ។ សំសរស្ដ
ទ្រង់ ព្រោមក្រាសសិងថ្ម ក្បួកៃឱ្យសព្វង ឆ្លាក់ឆ្លោវក្បូរក្បាច ៖
សំរេចតក់ធ្ងង ទ្រង់ផ្ដើយសោតហោង លកល្អសល្អរទៃត្រ ។ ហាក់
ដូចក្រលាំ ដុំតុំមនេះតា ទៅស្ថតវៃល្ស សំរាបព្រះឥន្ទ ជាក្ដុព្រៅ
ចៅៈ ត្រឹទ្យស្ពួរតាវៃល្ស ល្អរឥតគុណ ។ ប្រជាប់ជាស្ពាន ក្ដាបែន
សោតមានះ តាស្ងិមនីស្បា រាជរមត់ក្លាត ស្អាងស្អាត់សោភា សិង
ដូលីលាំប្រតិតក្រាសទៃត្រ ។ ប្រជាប់ក្រីស្សា បង្ហំមសោភា ត្រេងស្ដំម
ប្រៃញ ស្រណុកសាច្យ សោះល្យពេរៀទៃត្រ ពាក្ខស្ថតវៃល្ស ។
ឥពនេពនេវា ។ ព្រងក្យរម្ហូលគោរ ប្រជាប់លាគោរ មហាកងម្ម៖

ឯស្នា ត៍ជាប្រាសាទ ស្អាងស្អាតរចនា ឆ្លាក់ជាភ្ញីផ្កា រំយោលចង្កៀង
។ ភ្ញាក់ជាវេទ្រាក្ត វិចិត្រសិង្ហសក្ត ឈរឈមរៀងរាយ ព្រះភាគ់ងប
ង ផ្តុំប់ផ្តុំហាក់វាយ ក្រពាករគាំ ដែលបៅហាក់ជារ ។ ចុងគាម
មេឃសរ បុពេញ្ញព្នូវ វិចិត្រភ្ញ តែងពោរពីភាគ ភាក្សាញ្ញាធារ ៖
ថែតទង្វថក្រពិល ពន្លិច្ឆាសនគរ ។ ស្ដេចអាងត្រីបើង ឯកពោរចំបើង
ស្លស្តីរីទ្វីពរ ម្ចាស់ឯងផង ៗ យាត្រាចេញចរ ចូលក្នុងនគរ និព្វាន
នោះណារ ។ សិងប្រិងប្រកាប់ ស្លាម្ងវសំរាំប រៀនទ្វបភ្ញីផ្កាះ អសពោ
ផុនឯង ច្រំច្រិងប្ញជ អាងីស្នានប្រាំ ស្នមជុះដ្ឋយវៃ ។ បឿលោត
ប្រកាប់ ធាក់រួតសំរាំប មហាកងនោះវៃ តាមហោរងឺដែប ឯកវៃ
បប្រវៀ ម្ចាស់ងងលពាំថ្ងៃ តែងនោរប្រថា ។ ស្នមគៀចំណាង អនុ
ពាលជិត្រចង សំលេញស្វៃហារ ដីដែបឯងឡិ តាមគៀជិត្ត ដូចជិត្រ
ប្រថា ពាំឃ្លាក់ធ្លើយបោង ។ ព្រះពិស័ទ្ធការ ជាជាងអស់សារ តេហ
ពាំឱ្យឆ្ពង ពែងបញ្ញប្រសាទ ស្អាងស្អាតតាងង ផ្ទផ្ទាំងនោះឯង ទុំមាវិញ
វិលទង់ ។ បតគាំពោល ។ ប្រកាប់ចាលាំងថ្ងឹមជាន់ ធ្វកច្រាំ ខ្ចុះង់វាង
សំអាងសំអាតពីពាណ ។ មានដែងដើរគាចរៀងពាល ផ្ទុងថ្លើយសិង
សា រពើហាស្ទត្រិប្រសិទ្ធសោភ័ ។ នោរឆ្លាក់ក្បរក្បាច់អសគ្គី ចំលាក
ធងភ្ញី ប្រពាងប្រពាក់លើក្បរ ។ ពាក់ញ្ញាបីបណ្ដូយល័ង ក្បៀបរីកបុផ្ផ
មាលារំយោលសំយុង ។ ក្រួយក្ងួលបីបង់ដូលពោមចុង លេងធងបីរបះ
ជាថ្នូររំយោលដក់ចង្ក ។ ភ្ញីភ័រភាងភិសរំភាង ពេងពាងពាក់ពាង ប្រភង
ប្រជាក់គ្រោសឡើះ ។ ក្រួបញ្ញាលេងលាំល្វតលាស ច្ចឹងច្រាំងឲ្យជាសះ
ក៏ផ្ញុសជីពារពារ ។ ក្រុំគ្លាលេងលាំផ្ទៃថ្នា ខ្ញប់ក្ញាថ្ងៃជា រូបម្ចាស់
ទេរាំមគាងដៀ ។ នារីស្រីសស្រីន្តុប្រពៃ ហាក់កើតឯងវៃ ក៏លេង

អ៊ះក្លែបបុផ្ផ ។ ខ្លះញ្ញាវៃប់ជាមុក្ខក ខ្លះគ្លាជាមហា វៃមហាឡប្រ
ះជីង្ហបវរ ។ ខ្លះជាមាកតោវម្ហា ខ្លះជាប្រិញ ក៏ចាប់ពាក្កាំងក់ស៊ីយ ។
នោរឆ្លាក់ចំលាក់អសគ្គី ក្លែបញ្ញាជាភ្ញី ហាក់មានវិញ្ញាណប្បរស ។
ប្រសាទច្រាមរូតច្រេចស្រស់ ថ្កុលថ្កើងថ្កងខ្ពស់ ចុងដងច្រែកស្រោងស្រួច
។ ត្រឹស្សូរគុំពូលច្រិងច្រួច ដុងពុំមបីច្រិង្ហច ច្រែតកណ្ដាលវិហារ ។ ឆ្លាក់
ឆ្លាក់ប្របកម្ងនុំមា ក្បូរក្បាច់រច្ចនា រំយោលសំម្រាចស្អាតស្អាង ។ កាង
បញ្ញបីប្រដេចច្រិងប្រាង សីម្ហាជាំមទាង គ្រងៀកក្របីស្រួសស្រេច ។ ឯង
ក្ហារពាំពារមុក្ខដេច នោរឆ្លាក់ក្បូរក្បាច់ រំលេងបុផ្ផាបីប្រវៃ ។
មុក្ខព្រហ្មសោតសំមថ្លើងវៀ ពាំងប្អូនឌឺសវៃ ប្រកង្ហប្រកបសាស្រពា
ញ្ញុំងបីជផ្ចាំងផ្ចួបចប់ ផ្ទុះថ្ងៃជុំប្រសព្ធ នោរមុក្ខសំម្រាប់ពព័ន្ធង
។ កាំមយូរសីម្ហាជាំមឡង ស្លិតតោរនោះឯង ក៏តាំមរំលេងជួរបារ
។ ស័សរសុំមច្រៀងពាល ផ្ទុងថ្លើយសីងសា រពើហាស្ទតប្រតិតរៀងរួប
។ ផ្ទុះផ្ទាំងផងផ្ចាំងងប់ងអូច ពើងញ្ញេនពាល់រួច ចំលាក់ក៏ឆ្លាក់ល្អវៀ ។
ប្រកាប់ស្រាប់បីប្រវៃ ដំម្ងលនោះវៃ លើរួតប្រសាទស្រាព់ស្រេច ។ ផ្ទុះ
ត្រវៃលងវៃកងមុក្ខដេច សោតសិងស្រួលស្រេច ប្រសាទផ្ទុះរួតកណ្ដាល ។
ប្រសាទពាំងប្អូនមានធ្វារ ច្រពាំសព្ទនោរប្រការ បណ្ដូបច្រាប់ច្រួតលើញ
។ ផ្ទុះផ្ទាំងផងផ្ចាំងច្រាងច្រា សានស្នូរសោភា ចំលាក់ជំនោរអសគ្គី ។ ភ្ញាក់
ជារូបរក្ខជាវី ហោរកោះគ្គវត្ត តគ្រៀប្រសិទ្ធស្នក ។ រូបច្រិងបញ្ចង
សោភា ឈរឈមរៀងក្បូរ លេងលើហាប្រសាទសោតហោង ។ ខ្លួន
ម្ងលសំស្ងួលពព័ហ្ងង ធងភ្លនមុក្ខយូង ប្រកបះគារលក្ខណខ្ញាត ។
ដូតបាភ្ញីញ្ញារស្អាងស្អាត ខ្លះប្ងងខ្លះគាត វៃគមគាពវៃកសាសោ
តសំម ។ ចវៃខ្លះរៀវ ឡើវបូលផ្លុំម ពោះសោតសីងក្បូំម ក៏ដូចក្រ

២៧៤

ពុំប្រកំប្រា ។ ស្រឡះសរជ្រះអង្គារ សិងពាក់មាលា កញ្ចាញ្ញមរាក់គាឡា ,
ចេញនៅចំណាន់តែស៊ៀ ពេងពាន់ធង់ភ្ញ សត្វសំមបញ្ញល្អរក្រៀ ,
ខ្លះដោតខ្លះក្រងជុំប្រិត្យៀ ខ្លះនើពយកតងៀ សំតសៀមកាងក្រង
ញកញ្ញ ។ ខ្លះសោតសិងសក់បញ្ញ ខ្លះសោតកាន់ដៀ សំពត្តត
ជាត់លើផងផង ។ ខ្លះកាន់ភ្ញីស្បូវគាំផងធង ខ្លះកាន់នៅកុំម្រួង ក្សី
ចេសជាំផងធង់ល័ង ។ ខ្លះប្អៀងល្បងឈ្មៀងមើលកា ខ្លះចូលប្រាំរ
កាន់សាច់ផ្តិមធង់ភ្ញ ។ ខ្លះសើចញញឹមប្រិបប្រិ ហាត់ដីងស្រិត្យ
សំណែរៈសំណាល់រួមពាក់ ។ បើកនមើលនៅលុះជាក់ ព្រឹហព្រួច
ក្បារក្បាត់ ស្រីម្បស្រីមោលម្តង ៗ ។ ហាត់ដីងស្រីជ្បមកឯង ដំបូច់
ផ្ងោះផ្តង ជាត់មុក្ខលំញ៉ង់ចង់ចិត្ត ។ ម្យ៉ងមើលនៅហ៊ើយហាត់ពិត្យ
ខ្លះដើរកាន់ខ្វិត ខ្លះកាន់សក្សសេកដងណា ។ បង្កំមនៅលើហាន
ផង្គារ ខ្លះកាន់ប្រទុំម្ហា នៅផ្ការកុំភ្លឺផជាំងធង ។ ស្ទៅតទៀនខ្ចប់
ចផ្តែះឯង អញមស្នូង គញ់ទ្រិលប្រតាបទ្រិពព្រាង ។ សិងពាក់
កាំងដើងពីជាង ខៀវឯង្សរកាង រលេងនៅល្អសធង់ភ្ញ ។ សិងស្អាង
រូបពាងសោភ ទ្រព្យទ្រើងអង្គស្រី កញ្ចក់ចិញ្ចៀនព្រះនុំរង ។ ប្រតាប់
ទ្រព្យទ្រើងចាញ្ចង ឈរឈមបីរបាង ស្រឡូតស្រលះអង្គារ ។ ហាត់ដើ
យាងយាសយាត្រា អែនអន់រេរា រញីករញក់ដំរាស្រី ។ គង្គ់ងព្រៀង
ញ៉ងប្រិមប្រិ ហាត់និងស្រីជ្បៀ សំណែរៈសំណាល់ស្នេហារ ។ អន្ទិនលំដោ
នអង្គ ចុតចងសីរសា ដង់គៀតបង្អែបស្នូរង ។ ប្រែប្រួលមិតម្រូល
ផ្អៀងផ្អង ទ្វារាសលំញង ស្រិះចេសទ្រធន់ស្បូលស្រែង ។ ខ្លះចាប់រំហាំម
តែគាប់ តែក្រៀបតក់ក្បាច់ កំនង់ល្ងងល្ងាស់រំលវៃ ។ ល្អោល្អះសះ
ក្រាសបីប្រិតៀ ល្អក់ល្អមញិតល្វៃយ ត្រលៃប្រនើតស្រួលស្រស ,

តែក្រៀងក្បៀបក្បូវរស់ សក្សសំមនៅកុំពាស់ កុំពុងទ្រង់អង្គពេញ
ពាល ។ ម្យ៉ងមើលយុងយលដុំក្រកាល តើតក្ញុចដល់ជាល់ ក៏ចំរៃ
នៅចិត្តស្នេហារ ។ ពុំភ្លេតពុំភ្លង់នេត្រា ក្រែកសោមនស្សា ពុំស្អប់
ពុំស្អល់ចិត្តនឿយ ។ ចចូលម្យ៉ងមើលជាត់ហើយ ពុំចង់ចេញឡើយ
អាឡោះអាល័យពេក្បលា ។ ពុំយល់ជាប្រសើលា លោកក្សត្រទ្រង់ណារ
សំរាប់សំរួលដប្រិត្យ ។ ហាត់ថ្មចរូបម្នុសវិស្ស មើលហ៊ើយសង្ស័យ
ស្រមុនពុងពោះនឹងនៅ ។ រូបជាំងម្សៅពាន់ឈរនៅ ល្អរៗល្អញ
ល្អោវ ជាំងម្សៅពានឥតមានខ្ទះ ។ លោកក្សត្រឆ្លាក់តៀនៅដុំពោះ
ដៀក្បៀនដៀតោះ ដៀកម្រង់ដៀជួយងងណា ។ ស្រណុកសាច្ប
ម្នុះហិម្នា ហាត់ស្នូនស្នូត ពីមានរៀបព្រឹង្សលើហាត្យ ។ ផ្ទុះផ្ទុំផង
ផ្អំដង្រៀងរាជ្យ ឆ្លាក់ជាអ្វីយ ព្រះរាមគេរកាលយាត្រា ។ ឆ្ងារបរម្ម
យក្សក្រៀណា ត្រីគូដយុត់លុះមហា កលៀយុត់ពល្វព្វៃះនៃ ។ កុំ
ឲ្យម្នុស្សងងសង្សៃ ទុកគេរក្រៀវត្រៀ អាណែកដ្បាយប្រើនជាត
។ ក្លោះក្លាក់ជារូបព្រះបាទ វេស្សន្តរទាង្វៃ ដុំមានរិទ្ធិចេស្តារ ។
ច្បាំងនឹងព្រះអាទិត្យមុះហិម្នា ស្តេចមានជៃយា ពន្លិតនៅវិន្ទក្ស
ស្រែង ។ ហើយឆ្លាក់ឆក់ជាពុំពែង បញ្ជយកុទ្រង់ នគរស្រៀព្វ
យុធ្យា ។ ឆ្លាក់ជាប្រសាទសោភា រុងរឿងរេទ្រ នង្ហីមមត្តុលពេង
រម ។ ឆ្លាកជាដីព្រះបង្គំម មហាឲ្យព្រិទ្ធតំម ព្រះចានគស្សរត្នភាព
។ ច្បងច្បាស់លើសរប្បឲ្យក្រា ជាព្រះបីតាព្រះរាម្មនេឲ្យបព្រឹថ្ងៃ ។
នគរនោះបោះនេពស្ថាន វែកវៃមហោមប្រពាន្ធ ពាក់ភ្ញគផសិយ
សីលា ។ ឆ្លាក់ជាព្រះចន្ទដុំរាំ ព្រះអាទិត្យស្ទ្រិយាំ រាក្សីកំភ្លើហ
ះព្រាងព្រៀ ។ ឆ្លាក់ជាសោឡសស្នូរគ្យ ពន្ធព្រហ្មលំមជាយ នៅ

២៨១

នេះក្នុងនាគាក្រោសទៀត ។ ឆ្លាក់ជារូបព្រះឥសូរទៀត ស្តេចស្ថិតស្ថានគ្នា តែលុះ
លើសលើបានទេវតា ។ ច្រាលប្រាសាទកស្តម្ភរនា និងជាក់ជាក ក្បាច់មង្គល
ដាំងហ្លា ។ ឥន្ទព្រហ្មយក្សបរមសមបញ្ញា បីមួលមកាថា បង្គំប្រណម
ស្តុតិ ។ ស្រមងៀងពោតជុំនាំទិ្វ ស្តេចមានមេត្រី ប្រសើរប្រជ្រៀតពរហោង
។ ស្តេចជាពន្លឺហាលោកផង ទ្រង់សីលពុំព្រៃ មន្ទលព្រៃក្រុតជាំងហ្លា ។
ឆ្លាក់ជារូបព្រះទៀត ទ្រើសទ្រង់វិជ្ជាសា ក៏កុងលើហាក្រុងពា ។ ឋិតហោះ
ផ្ញើញក្រុងអាស្រាំ កាលតាបវិតា ទីតាំងសួនសោះចាត់បង ។ រៀងពល់
លុះបាលព្រះអង្គ ចាប់ប្រដិសន្ធទ្រង់ ជាព្រះរាមស្នេហ៍ ។ ឆ្លាក់មហាឫស្សី
គាលៀ តោក្តាវិជ្ជាត្រៀ ក៏នាំមព្រះរាមទៅព្រះលក្ស ។ ទៅប្រសិទ្ធ
សីលធ្នូប្រដិយត្ន វិជ្ជាសិទ្ធិសក្ត៍ កន្លិតកន្លិមុះហិម ។ ឆ្លាក់ជារូបព្រះ
រាម ទៅព្រះអណ្ណត្ត ក៏ស្តេចដើរនេសពន្លឺចរ ។ ពីអង្គក្រាបត្រង់ព្រះ
នគរ បិត្តុលាំងបវរ លំពោវនៃធាងសេដា ។ ឆ្លាក់ជាព្រះចានឯកូណា ៖
ឲ្យអសនេទិតា លើតាធ្នូសហាស្សសមម្ទង់ ។ នេវតាពីដង្ខប់អង្គ
សោតសិដតែទ្រង់ ជុំដឹះដីរៀមអសត្តិយ ។ នេវតាឆ្លាះជិះដំរី ឆ្លាះជិះទា
ដី ឆ្លាះសោកជិះលើហាកដហាង ។ ឆ្លាះជិះកម្ញេកពោធពុង ឆ្លាះសោក
ជិះអង្គ ក្បៀតាលសហាស្សស្មៀងកា ។ ជិះរមាសជិះសីហ្គជិះឡា ឆ្លាះជិះ
យក្សា ធាក្តាកន្ធប់ដាំងហ្លា ។ សិងហោះចុះមកប្រញាយ ជីក្បៀវល់
ឡា សិងលើកពុំចានល្បឿណា ។ ឆ្លាក់រូបព្រះចានរាម ស្តេចមានចេ
ស្តារ ក៏លើកខាងដុំបរណាង ។ ចានធាងសេកាដុំបង មុះហិមងដំហ្វោ
សំដែងពោទិព្វប្រឥន្ទ ។ ឆ្លាក់ជាព្រះចាន់នបារក្ន ជាំបព្រះរាជបុត្រ ពៅ
មុប្រប្រសាទត្រកូល ។ ពិតពុះក្រុងពក្តប៉រមិស្សរ ចុះមកពុំយុវ បព្ជ
កប្រលុងចេស្តារ ។ សិះក្រុងព្រះនុវដ្ឋាញហ្វា តោវតោវពាក្ស្មា ពាក្យ

២៨២

តោវពាក្តបញ្ចង ។ ស្តេចចានធ្នូនេះមុទ្ធទ្រង់ តោះកាំបបិដំរង ពព្រម
មារសវៀងផ្ញញផ្កា ។ ក្រុងពក្តស្សរកាម្សាំ លុះលុតវិញ បង្គំប្រណមព្រះអង្គ
។ ឆ្លាក់នាំព្រះរាមស្តេចកុង តោវស្ថានកុំលុង នគរស្រៀពយុត្យា ។ ទៀត
ព្រះរាមតោវធាងសេតា ព្រះលក្សអណ្ណត្ត ដាំងបីក៏ស្តេចចេញទៅវៀ ។ ដើរ
នេសចេញចាត់ដលព្រៃ ស្មួនឋិតក៏ព្រៃ ប្រមោចតែបីអង្គ ។ ឆ្លាក់រូ
បមហាយក្សា វិរាធមុះហិមា ក៏ឆក់សេតាជាំម្មរក្ន ។ ឆ្លាក់រូបព្រះល
ក្សប្រតន្ទ ស្មោះតាមប្រយុធ ក៏ចានតោវព្រៃព្រឹក្សា ។ ឆ្លាក់ជាព្រះរាម
ថ្ងៃងសរ វៀវក្តលុះមរ តក្តាល់នៃព្រៃព្រឹក្សាន ។ ឆ្លាក់ជាព្រះលក្សប្រែ
ទ្រាន លាបដមួសចាន ជាមហាឫស្សីថ្ងៃថា ។ ឆ្លាក់រូបធាងស្សរបណា
ក្ខា ស្រែងស្មោះយាត្រា សំណាក់ព្រះចានតីរពុង ។ លួងលោមចញ្ញបោត
[illegible] ស្មោះស្មានព្រះអង្គ ក៏ក្រុកតោវគល់មាយារ ។ ឆ្លាក់ជាព្រះលក្សក្រោ
ធា ក៏កាត់ច្រមុះថ្កា ត្រាវសហាស់វិលវៀ ។ ឋិតសក់ម្ជូពម្រីកាតក្បៀ
អាត្រូវពេត្យត្រៀ ហោវមហាទូរយស៍មុះហិមា ។ ឆ្លាក់ពោះដៃនស្មា
អាស្សូពា មកយកចាណាក្ខា ជាំមពោវដលព្រះនគរ ។ ឆ្លាក់ជារូបម
ហាក្រុង១១ នាំមពលវិតាវរ ប្រញាប់ប្រយុធរៀនរង ។ ឆ្លាក់ជាម
ហាឡូព្រពីពុង ផ្ញើញអាស្រាំបង វិតាសនាំងពល់យោធា ។ ឆ្លាក់
ជាមហាវីកភាលា ជាប្រើសមាសមហា យាត្រាតាវាងអាស្រម ។
ឆ្លាក់ជាសេតាផុតម លើកាក្បៀបង្គំ អង្វរព្រះរៀមរាជ្ញ ។ ឆ្លាក់
ជារូបព្រះរាម តាមប្រើសមាសណា ក៏ប្រែថក្នុងភ្នំមពវី ។ ឆ្លាក់
រូបរពួតធាឯប្តី កាលាតោវិជ្ជា វ្រៃជាទ្រាហ្មណ៍ព្រឹទ្ធសិលា ។ ចូលចក់
រត្នរាងសេតា ហោះជៀវិមាន ចូលមជីងស្សាវីយាក្បៀ ។ ឆ្លាក់ជាង
កាយុងដក្បៀ កាងស្លាប់ត្តសក្រៀ ស្រិផ្សប់ជីជិកចាត់សង ។ ឆ្លាក់

២៤៣
ជាពក្តតាទ្រើសប្រ៉ង ចោះឯញៀនព្រះនុរង ក៏ទ្រង់ចាំអេឧន្ទុះ ,
ចាក់ខ្ទប ស្រយ៉ាំបន្លាក់បុះ ក្រុងរាព្កហោះភ្លោះ ក៏ដលក៏ករលុផ្កា ,
ញាក់ជាវរូបព្រះរាម្ភា ចាញ់ប្រើសតាលាំ អស្សុរក៏លុះមិនខ្វែង , ហើយឮ
ក៏ជាព្រះអង្គថ្លៃ វិលវិឯមតាឡៃ ព្រុំឈិញនីវិពន្លិក , ព្រះម្ចាចតៃ
តីអផ្ការ សែនសោយ្យសោកា ក៏ស្ដេចត្រិចរកមហៃសឿ , ផ្តុំឯម្ល្យនោះ
សោទេអសត្តិ ឆ្លាត់ជាទ្រូរ៉ា ប្រយុត៌ប្រលឹងឌីឯចារ ស្ញៀរុនុ ស្រៀងផ្អង
វេរា ផ្ដលចាមរតា កន្ដាល់លើហាទហាប្រិថុត្តៀ , ហើយឮក៏ជាវរូប
ទ្រូរ៉ា តនឹងពាល្យៀ១ វិន្ទ្រលើសនៃត្រៀ , ពាលៀផ្ដលទ្រូរ៉ាខ្វែង ឯឹកទៅ
ព្រះនៃត្រៀ កុំលុឯបរពត្ត តោហ៊ា , ផ្តុំឯម្ល្យនោះសោតឆ្លាត់ជា ស្ត្រីប
ងិឯណារ ក្រៅត្រង់អស់មុក្ខមន្រ្តីយ , ផ្តុំឯម្ល្យនោះសោតឆ្លាត់ជា
ពាលីយ្យមុះហិម្ភា ក្រជាស្ម្លួយក្បាលទ្រូរ៉ា , ឆក់ឆាំឯប្រើឯប្រានតក្រើ
ចោលក្បាលទ្រូរ៉ា នុលាយ្យតោវឆ្ងរតោហ៊ា , ផ្តុំឯម្ល្យពាលីត្រៀឆា :
ដិឯស្ត្រីបរាឆ្នូ ប្រយុឌប្រយាអើវិលវៃឡ , សិឯមានកុំលាំឯដីវៃឡ
វាស់វែឯជាញ្ញវៃឡ ប្រជួបប្រចាប់សោះសា , ហិចហោះក៏កាផ្លូវាន្ត
ថា ពាក់ពាន់តោវគ្នា កណ្ដាលអាកាស់នុភី , ស្ត្រីបញ្ចាញវៃឡពា
លី រត្ថូឫលេតវី នៃភ្នំមកកុឯបុព្ភា , ឬផ្តុំឯម្ល្យនោះសោតណារ
ជាព្រះរាម្ភា ស្ដេចត្រិចតាមរតៈម្លោសឿ , តើពព្រះពានយក្សអង្គឪ
ស្ដេចហានបរមី ក៏ផ្ដលវៃឡយក្សមារជា , ហើយឮក៏ជាទ្រាវយាត្រា
យាឯយាសលីលា វិលុឯវៃឡយក្សនោះនោះ , ប្រធាះស្ត្រីបយ៉ំម
ទោវ ហើយតាមព្រះទោវ ឯតរវារះវិឯប្ញើ , ផ្តុំឯម្ល្យស្ត្រីបដិប្តីយ
តនិឯពាលី ប្របុត្តកណ្ដាលរិហ៊ា , ហើយឮក៏ជាព្រះរាម្ភា វៃឯសរ
ក្រុឯពាលីលុះក័វៀឯវិត , ផ្តុំឯម្ល្យជាព្រះសីលា និឯអសពាលស្សា ចិត

២៤៤
សិបអាទោភិឌ , ស្ដេចដាក់ប្របះឆ្នេរតាឌៀ ស្ញៀ១ះនីឯតវី នៃគុទ្ទរ
តបវិពត្ត , ផ្តុំឯម្ល្យស្ដែឯស្ដេចសត្រូត ព្រាសប្រើអង្គុត ហនុមានមុះ
ហិម្ភា , ឱ្យទោវអញ្ជើញក្រុឯមហា ជុំពូទ្វីបាឆ្ញ៉ា តតវីរះជុំនុំមចឯថ្ងៃ
, ផ្តុំឯម្ល្យពោះឆ្លាត់អសតាល់ ធ្វើជាមន្ទល់ ប្រាសានប្រសិទ្ធតីឯត្រ ,
ឆ្លាកជាហនុមានស្មួយស្នាត់ នែនឯ១ជុំពីឯត្រ វៃស្យាំសវៃឡមហា
ជុំពូវ , ហោះតាន្ទអង្គុតទោវផ្លូវ អង្គុតឳបទោវ តាស្មាហនុមា
នឯឯវៃឡ , ផ្តុំឯម្ល្យសោតឆ្លាត់ល្អត្រៀ ជាព្រះបន្ទូលវៃឡ សំដេច
ព្រះរាម្ភាឆ្ញ៉ា , ផ្តុំឯម្ល្យនោះសោតធ្វើជា ស្ដេចប្រៃកាលាំ ជាព្រះព្រា
សាត់សាធ្ន , ឆ្លាត់ជាជុំពូវនរជាន្ទ ប្រណាំមក្រាបចាន ព្រះរាម្ភានេ១
ថ្ងៃ , ផ្តុំឯម្ល្យជាព្រះដេស្ដាវៃឡ ស្ដេចប្ដូកហារវៃឡ ស្រណោះនេត្រីសេ
តា , ស្ដេចប្រើហនុមានមុះហិម្ភា តាមព្រះសន្ទា ទោវស្ត្ររព្រះរាឯ
នេត្រី , ឆ្លាត់ជាហនុមានដុំត្រាប់ថី ហោះស្សៀឯលងី ក៏ទោវនគរលុ
ផ្ការ , ឆ្លាត់ជាកន្ទុឌិតមុះហិមា វៃឯសរតាកា ក៏ចឯហនុមានដុំម្ភេ
, ឆ្លាត់ជាក្រុឯរាព្កមោហា កុំលោវមុលហោ ព្រំដីឯនឹងតើតអន្តរ្យ
, ចាញ់តល់មាយាវុត្យ លុះលាញ្ញឫត់ឡាយ វិនាសតាំឯស្ថានមន្ទ
ល់ , ឬផ្តុំឯម្ល្យឆ្លាត់អសតាល់ ធ្វើជាចឯថ្កល កណ្ដាល់វៃឡមហាស្រ
មុទ្រ , ឬផ្តុំឯម្ល្យសោតប្រកន្ធ ឆ្លាត់ជាអង្គុត ក៏តាំមទោវសាព្រះ
ព្រៀ , អង្គុតថ្ងៃឯលបញ្ចាយ យកនង្គុតវិតវៀ ក៏ឆ្លាយបញ្ចាយ
ប្រកន្ធ , ផ្តុំឯម្ល្យឆ្លាត់ជាអង្គុត តើ១ពារះប្រយុឌ ឯឯរកក់តស្សៀមុះ
ហិម្ភា , អង្គុតសន្ទត់សីរសា ផ្ទាប់ផ្ទល់កស្យៀឆ្នា ក៏យាព្រះវាន្តបី
សំមតាំង , ហើយឆ្លាត់ផ្តុំឯម្ល្យសោតហោង អង្គុតត្រើសឃ្ញឯ ក៏ឯល
សាលាំប្រកាន្ធ , ឆ្លាត់ជាវរាមាត្យម្លួរត្ត មកអញ្ជើញអង្គុ ក៏ក្រើ

ស៊ូរ៉ាប់តាវថ្ពក់ ៗ ផ្ទាំងឃ្សុញ្ញក់ធ្នៀវវិចិត្រ ចាំច្រាសាធរក្ខ ភិតមាឧក្រុង
ភាក្តាប្រកន្ធ ៗ ហៀញ្ញក់ជាព្រះអរជុត វៃលព្រៀងចក់សំគន្ធ អំពីព្រះសិរកព្វ
ធា ៗ ជួតជ្រោះហោះលើវិហា ក្រុងរាក្ខមុះហិមា ក៏ក្រោធពន្លឹកប្រឹង
យក្ស ៗ ហៀញ្ញក់ជាសេណាយក្ស សិងញ្ញអង្រ្គាក់ តាំងឬនក់ហោវហា
ន៍ក្សារ ៗ ហោះតាមប្រយុទ្ធសោរសា អង្គុត់មុះហិមា ក៏ចាប់ទៅវៃឯង
ភិយភក្ត ៗ ញ្ញក់ជាក្រុងរាក្ខញ្ញលក្តាត់ ឱ្យបើកនាក់រត់ ទៅជាំងម្រ
ឡប់ស្ទ្រីយាំ ៗ ផ្ទុំងឃ្សុជាស្ត្រីបរាជ្ញ តាំមអសពលស្យា ទៅគាច់
រុំលាជតាវៃឡូ ៗ ញ្ញក់ជាតំបក្យាកាលើសទ្រៀ ទាស់ទៃងរិលទៃ្យ ចាប់
ចាងស្ត្រីបរាជ្ញ ៗ តាំងទៅថា្ងក្រុងរាក្ខមា ហនុម្មានមុះហិមា ធាលាំ
ផ្ទាប់ទៅឡោងធ្យារ ៗ តោះត្រូវតំម្ពុគាដួលថ្វា សន្លប់ទៅជា តាក្តាល
ប្រាំលប្រជ្ញាតិ ៗ ញ្ញក់ជាពាត្តាពាជិប្តី ឱ្យខ្ទួងភារី ច្រាបអង្គមន្ត្រីយោធា
ៗ ពាក់រូបពីភេតអាណុជ្ញ តង់ក្នុងហោរាំជា សំដៃងទៅឡ្នូនស្យាសៃ
ៗ ញ្ញក់ជាក្រុងរាក្ខញ្ញលទ្រៀ តាក្យក់តាដទៃ្យ បង់ជ្រាញពីភេតអាណុ
ជ្ញ ៗ ផ្ទុំងឃ្សុបោះសោតហោងលា លោកាញ្ញក់ធ្នៀវថា ពីភេតារុ
ច្នូលធាញ់ទៃ្យ ៗ ញ្ញក់ជាព្រះរាម្មនេតទ្វៃ ធ្វជក្នុងណាទ្រៀ ខន្ទុលតីភេ
កហោរា ៗ ផ្ទុំងឃ្សុញ្ញក់ជារាក្ខធា ក្រាសប្រើយក្សា ទៅរាក្ខសៃនរច
ញ្ញចរ ៗ ចូលចាំងពៃ្រព្រឹក្សតា ចាំមឆ្លាក់ពានរៈ តំបោក្ខចាក្ខសេ
ណា ៗ ផ្ទុំងឃ្សុសោតញ្ញក់ឆាបហា ពេក្ខពាក្ខមុះហិម្យ ប្រយុធទៅ
រាក្ខសៃនខ្មារ ៗ ឯពលយក្សសៃនធីតារ ពះពលពានរ ម្រាំមមឿនម្រ
យុទ្ធទែងទ័ព ៗ ដក់ដើមព្រឹក្សតាលដ៏ម ខ្ទាះស្ទុះស្ទួយក្រុំម ប្រពោក
ប្របែកភ្លេងច្រាល ៗ ពានរា ត្រគានដេញពាល ស្លាប់ស្លាប់ក្រាសក្រាស់
ត្រុតរុត្តាល់តាំងទ្រៀ ៗ ញ្ញក់ជាក្រុងរាក្ខអំទ្រៀ ពាះតំតាងទៀកធ្វង

១៨៦
អំមពារក្សា ៗ ផ្ទុំងឃ្សុក្រុងរាក្ខមុះហិមា បើកធាព្រៃយា ចាំងឡិង
ជួតពានរ ៗ ញ្ញក់ជាព្រះរាម្មទៃ្វជសរ អរិន្ទ្រីចន្ទបវរ រំលាជរំលំបពាត
ទៃ្យ ៗ ផ្ទុំងឃ្សុក្រុងរាក្ខក្រោធទ្រៀ ម្រឹអាហាក្យទៃ្យ អញ្ជៀញតំបក្យា
មគណារ ៗ ផ្ទុំងឃ្សុតំម្ពុគារាជ្ញ លើកពាក្យលិលា ព្រះរៀមស្តេចយល
អស្សារ ៗ ផ្ទុំងឃ្សុញ្ញក់ជាតំម្ពុកា ធាត់ជំមសាម្យា ប្រយុទ្ធនិងព្រះលក្សណ៍
ៗ ព្រះលក្ខណ៍ធ្វើងសរតំផ្ល ដួលតំមក្យាការ ក៏លុះអំណាចព្រះអង្គ ៗ ផ្ទុំង
ឃ្សុពន្ធរជិតតោមយុង ធ្វើងសរចាញ់បង់ ស្ត្រាវក់នាំធាត់ ៗ ពាន្ទា
ក់ព្រះលក្ខណ៍អាណុជ្ញ ទៅអសពលស្យា ក្រញោងៗជីទៃ្យ ៗ ផ្ទុំងឃ្សុ
ព្រះរាម្មញ្ញលទ្រៀ កាច់កោវធាង្គទៃ្យ និងបោះឱ្យតៃះស្លុតា ៗ ញ្ញក់ជា
ក្រុងរាក្ខមុះហិមា ហិចហោះមគណា ក៏ឆាតបោះរត់ញ្ញក់ញ្ញុយ ៗ
ផ្ទុំងឃ្សុព្រះលក្ខណ៍ពញ្ញា ធ្វើសទ្រង់រិទ្ធិសារ ក៏ទ្រង់កោវធាង្គសារ ៗ ដួល
ឥន្ទ្រជិតយក្សា តាក្តាលក្សាញ្ញ វិពាសតាំងពលយក្សយុង ៗ ផ្ទុំង
ឃ្សុសោតញ្ញក់ជាក្រុង រាក្ខក្រោធបងប់ង ព្រះពង្សបុត្រឡង់លា ៗ
នក្សុមុក្ខសៃនសោកសោតកា ក៏កាន្ទុំវាន្ទុំថា ក៏ហ្វុតមហាព្រិរិយ
ៗ យក្សតាន់សីរសាខ្យាត្រ សេកាដិវី ប៉ុនប៉ុនពីឃាដ៏ឱ្យមរ ៗ ផ្ទុំង
ឃ្សុញ្ញក់ជាមហាសរ លើកពលចេញចរ ប្រយុទ្ធទៅអង្គុតណា ៗ
អង្គុតក៏កាន្ទុំវាន្ទុំថា ផ្ញុំមហាសរណា ក៏លាញវិនាសអង្គាក្យ ៗ
ញ្ញក់ជាក្រុងមហាអត្តកាក្យ ទៅព្រះលក្ខណ៍ពញ្ញា ក៏តំប្រយុទ្ធទៅ
កា ៗ ព្រះលក្ខណ៍ទ្រង់រ៉ឺផ្ញុំញ្ញា ដួលអត្តកាក្យមហា យក្សាទៅពល
ពាសទៃ្យ ៗ ផ្ទុំងឃ្សុញ្ញក់ជាត្រីសិរ លើកពលមកមីរ សំញៀញ
សំញែងរឿងរុង ៗ ញ្ញក់ជាព្រះរាមស្តេចគុង កោវធាង្គបីដងរង
បុនប់ដងខ្ទួលយក្សា ៗ ញ្ញក់ជាពីភេតហោរា បង្គំរាជ្ញា ស្រូម

២៨៧
ឃាតព្រះរាមស្ដេចលុប ។ ផ្ទាំងម្យ៉ាងឆ្លាក់ជាផ្ទុះសម្ពុ ហនុមានបិត្តរព្ទ ៖ ប្រយុទ្ធទៅទ្រីសីលា ។ ព្រីសិរស្រ្លែងសរសាត់ផ្កា ហនុមានមុះហិមា ផុសុបត់ស្នោះច្រូលចាប ។ ទានទៅនាំទាញ បីក្រលាប វីលវៀរគៀងរាជ សំម្លាប់អសុរព្រីមុត្ត ។ ផ្ទាំងម្យ៉ាងឆ្លាក់ជានេកក្ដ៏ លើគពលត់ក្រិត តាំងកាទ្ធទៅជាថ្កុំសរថា ។ ឆ្លាក់ជាពីភិតសេលា ក៏កាន់ទាត្ថថ្មា ឧទ្ទលប្រយុទ្ធរៀនរុជ ។ តិភិកស្នោះស្នែងដុំច្រនង ពោះអត្ថទៅអត្ថ ត៏ទ្រូលទៅវាលមរណា ។ ផ្ទាំងម្យ៉ាងឆ្លាក់ជាមហា ក្បាលធំមុះហិម្មា ក្រិតាត់កាន់ដំបង ។ ឱ្យសុបសេណារទ្រីសឃ្លង កាន់ទាត្តបីសំពង់ ក៏ពោះប្រយុទ្ធមុះហិម្មា ។ ពាក់ពានប្រវ៉ានដង់ក្នុ ឱ្យសុបមុះហិម្មា ក្រិពាត់ធ្លុលមហាក្បាល ។ ផ្ទាំងម្យ៉ាងជាគស្យមុត្តមា ម៉មីជាប់ជាល់ តាំកាន់ដំបងផ្ទារជ័រ ។ ឆ្លាក់ជាក្រិមិនកែស្បរ ៖ កាន់ទាត្តចេញចរ ឧទ្ទលប្រយុទ្ធសោះសារ ។ ក្រិមិនកែស្យមុះហិម្មា ធ្លុលគស្យមុត្តណា វិឆាសតាំងពលយក្សយស ។ ផ្ទាំងម្យ៉ាងជាមុត្តរាក្សទាស លើកពលត្រៃលក្រាស់ ក៏កាន់ដំបងប៉ង្វិល ។ ឆ្លាក់ជាប្រមហាឧក្ខិល ក៏កាន់ដំបងពេជ្ជម្មិ ប្រយុទ្ធទៅមុត្តរាក្ស ។ ឧក្ខិលវៀរិលខែរឹងវា ធ្លុលមត្តរាក្ស ក៏លុះរឿងខ្យែបរធា ។ ផ្ទាំងម្យ៉ាងឆ្លាក់កុំក្រិធា សរឯងមុះហិម្មា ក៏កាន់ដំបងក្បូរស្រែង ។ ឆ្លាក់ជាឧក្ខិលជាញខែង កាន់ដំបងទាះខែង ឧទ្ទលប្រយុទ្ធយក្សា ។ ឧក្ខិលវីងមុត្តមុះហិម្មា ធ្លុលកុំក្រិធា ជាវិឆាសរឿងខ្យែ ។ ផ្ទាំងម្យ៉ាងសោតឆ្លាក់ជាខ្ញែ ឬលចាក់លើសព្រៀ ក៏កាន់ដំបងត្រវិយ ។ ឆ្លាក់ជាប្រតាំពាលី កាន់ទាត្តជៀស្បៀ ឧទ្ទលប្រយុទ្ធយក្សា ។ សត្រូពាលីវិត្តិមុះហិម្មា មុតបហាយក្សា វិឆាសសាប់ស្លូនអសហៀ ។ គស្យមុត្តមាឯង

២៨៨
ឥតគ្រៀ ឥតពុំជាក់ស្លៀ វិឆាសសូនសោះស្នរកសា ។ រពីងពង្វិងពលមារ ពីត្រៅវប់ក្រិភល ក្រោមចានស្យមែត្យលា ។ ផ្ទាំងម្យ៉ាងជាព្រះរាម្មស្ដេចមានចេស្ដា រិត្តីបរម៉ីសោភសំម ។ ស្ដេចគង់លើហស្ទីបង្គំមហ៊្វាស្នោះស្នួយកុំម ពង្គិកកោរិន្ទីប្រកង់ ។ ឆ្លាក់ជាពក្កគង់រាជរថ ៖ នបងិង់ទ្រិប្រីត ប្រយុទ្ធឯងព្រះនរញ្ញ ។ ហោះផ្សងកញ្ចល់ធ្ងន់ សែលាសេដៀ អាលោកអសុរដុំតាហាន ។ សេលាសោតសិងតែមាន ដុំដីសក្រិច្ឆាន ជៀអត្ថអាសុរជ់សេណី ។ ខ្លះជិះសីងសាពជ្ជសី ជិះកោរដូរ ជិះកោរមាសម្ពីផ្សា ។ ជិះគោរមៀងមីសគាំ លៀងភាក់រ៉ា ចារម៉ប្រើសក្រៀសី ។ ជិះគុជជិះលាពាជី ជិះហង្សតង្រីយ ជិះខ្លារមាសភ្លើងទ្រាល ។ ជិះសីហ្ហឆាត់ទៅឆាង្គរា ជិះដុំតាភារ កែសីនទៅរៀនមន្តរ ។ ជិះទ្វីងផុកាសផុតជិះស ។ រឆ្ឆូវម្លរ ធ្វើឡើងពាក់ព្រៃចរណី ។ ខ្លះជិះសត្វគកាតៀ ម្ចាំស្វាំពជ្ជសី ក៏មព្បែត្វឹរត្យសិង្ហ ។ ខ្លះជិះគម្ពាំគលាំ ខ្លះជិះចាំម្រាំ ប្រដាប់ផុងជិះត្រិញច្រាន ។ ខ្លះជិះអាក្តយលរទ្ធុ អត្ថអាក្ដយស្បាង ក៏សីងទៅស្មានដប្រិតង្គ ។ ខ្លះជិះខ្លាឯមពង្សរត្នា មត្តក្តាយដំប្រិតង្គ អាណែគអស្សរគាលាំ ។ ស្រិញស្រិញព្រៀព្រាញញាញជាត្តា ចង្គុំមផ្កាំញផ្កាំ ប្រជើសប្រិផែងទ្រូងទ្រាង ។ បៀវប្រតបរបធវិភង់ ក្រៀកំអ្នតអាង សំព្រៀងសំបៀមដពន្លឹក ។ ពលស្វាមុះហិមាតតពីក ចច្រលចាប់ជិក យក្សាតត្រាក់កាន់ខ្លាប់ ។ យក្សយម្យៀរខែងទាស់ចាបកាប ស្វាម៉ែក្រិលាប់ ចំម្លាប់គង្គើមអាទុំឈ ។ ពានរហាស្យពេត្យស្កាត់ សិងគុជជីរពាត់ ពុំបុតពុំទ្រិតដលម្យា ។ យក្សសោតទាះខែងវំបង្ស៊ួយ យក្សៗស្វាៗ ព្រៀមក្រិកប្រជាប ៖ សោះសារ ។ ពានរវិលវៃមុះហិមា ដេីងដាំងយក្សាស ។ នោះសង្កាត់

២៨៩

កាលនុះ ។ ឲ្យពីចាប់ចិតសិរសី យក្សរូបលិតតពី ក្រវាសក្រវីចោត់ក្បាត
។ ចោលចុះយក្សផ្តួលញញមាត់ ជើងធាក់យក្សក្បាត់ កំដួលដាំងពីស្លាប់
ស្ពីង ។ យក្សខ្លះកំពាន់លំពែង ស្វាចាប់សំព្រែង ក្រវីក្រវាសយក្សដួល ។
ស្វាខ្លះចាប់ជើងយក្សយួរ ខ្លះចាប់តរមួល ប្រមិញប្រមុចជាន់ខ្ទីយ ។
ស្វាខ្លះចាប់ចិតសិរសី បង្ហាក់ហៀវខ្ទីយ ក្រវីក់គេរវាំមក្បាល ។ ស្វា
ខ្លះពារពារវាំបង្គាល ស្វាខ្លះមាត់ផ្សារ កំវាំមហៃ្យផ្អើងចំងឿ ។ វាំមមុក្ខ
មាត់ពាត់ជើងពី ខ្លះបាំក់គេរ ដើមភ្លៅសន្លាត់សំឡៃ ។ ស្វាខ្លះវា
ជើងវាំបងៃ ស្វាខ្លះខាំងផ្ទៃ ក្រញិវក្រញ៉ែងមិតម្រួល ។ ស្វាខ្លះស្ទុះស្ទារ
ចាប់ផ្តួល វាំមដងបង់ហ្លួរ យក្សាស្រែធាងស្ងត់ស្លាប់ ។ យក្សខ្លះក្រឌៀ
ចូលចាប់ ស្វាប្រែក្រឡាប់ ចំចាប់ចោក្ខយក្សសន្លប់ ។ ស្វាខ្លះទុស្សឿ
ងឥលតប ខ្លះប្រានប្រទុញប្រគះប្រពាងប្រពាត ។ ខ្លះចាប់កាន់តឿ
តករយក្ស ខ្លះឆក់តទ្រាត ឲ្យយក្សបំបាត់សោះសារ ។ យក្សខ្លះចា
ក់ខ្លួនពាក់ស្វា ស្ទក់ស្ទាប់លើតា ពុញពាំចានស្ទោះបោរង ។ ស្វាខ្លះឆ
ង់មាន្តបីសំពង ខ្លះកាន់ពោះដំបង ក្រវែងក្រវាសដំក្រវី ។ ស្វាខ្លះចូ
លចាប់សីផ្សឿ ខ្លះចាប់គោម៉ឿ ចាប់គោរមាសស្បៀងកាឡៃ ។ ខ្លះចាប់
វាំស្បំពន្លឺ ខ្លះចាប់ដៃ ដង្កៀងប្រពេជមុះហិមា ។ ស្វាខ្លះដៃឡិះចាប់
ណា ស្វាខ្លះចាប់ខ្លា កំពានកំគេរយួរយោះ ។ ខ្លះបែកគញ៉ាំទុះប
ត្ទះ ស្បៀដែកក្បះ សន្ធប់សន្ធែគញ៉ាំបញ្ញើយ ។ បែនបុក្សប្រចាប់គីត
ផ្សំ ជាន់ពុំបផ្ទាល់ដី ក្រវីក្រវែងងក់ប្រហំណា ។ ខ្លះគាប់វាងវែអស្សេ
យាន ខ្លះស្ទុះឡើងពាន លើហាវដរថ្ងៃលំលាប ។ ខ្លះយកនើងជាន់ត
ងតាំប ខ្លះសោរសោរទាម កង់កាំមក់ចាត់ដុំបុន ។ ខ្លះស្ទុះរេចិច
យក្សដុំប្រកន្ទុំ ឆ្លាតពីវាងវក្ខ ប្រយុទ្ធប្រចាបងងតា ។ អស្សូរជាតិជំម

២៩០

ក្រពា រឹងរូសហាក់ក្លារ ប្រយុទ្ធប្រយាត់តោវកុំលង ។ ខ្លះខែងឆាញ
ដែងរូសវាង ប្រក្លុតប្រលាំង ប្រគះប្រទូសរីលរែយ ។ ពលស្វាមុះហិម្ម
ន្ទរក្បៀ សិងហឿតហឿង ហ្មេហ្មះរិទ្ធីដង ។ ចាប់ដំរីកុងសីតោវសឹង ៖
គាងគាំងសង្វឹង កាំរីងឆក់ក្លួលទានធា ។ ចាប់ចោលទៅលើយក្សា
ចាក់ត់ចាក់ស្វា ចាក់ខ្លួនចាក់ជើងចាក់ឲ្យ ។ កាំមុក្ខក្បត់គោវដីស្បៃ ៖
ស្ទត់ស្លាប់ពេក្យព្រៀ វង្វេករវោលរវេល ។ ខ្លះដួលផ្ទះឡុះពោះឈ្វែ
ល វង្វាប់វវែល ប្រពាន្ធប្រពាត់លើហាតា ។ យក្សខ្លះខែងខាស់មុះឃា
ហ ស្ទុះស្ទុះបីក្រតា ប្រជួបប្រចាប់ចុងដៃ ។ ស្វាសោតក្រោះក្រោធជាញ
ដៃ ខាះខែងរីលវៀ សោតចាប់ពានលើយលងើង ។ ខ្លះពាង់ពាត់
ជើងដឹងជើង ឲ្យសោតប្រឹងឡើង ប្រចាប់ប្រគាប់ងិញរក្ស ។ ប្រចាប់៖
តង្កើមអាវុធ ឆក់ឆាប់ឲ្យស្ងាត់ ក្រលែកក្រឡាស់ក្រវី ។ ស្វាខ្លះចូល
ចាប់ដំរី សង្កត់ហៀវខ្ទីយ បង្វិលសំរុញសំរុត ។ ស្វាខ្លះពាពារះឈម
មុក្ខ ទុងតាញងកក្ទត់ បង់ហក់ដំរីដួលគ្រាប ។ ពារយក្សប្រដឹយុត
ក្រលោប ចំម្លាំងចំលោម អជិតពន្លិតមុះហិម្ម ។ អសសែសណាពល
ពានក ស្វាស្ទុះចាប់សរ អាវុធអសុរសែណា ។ ចាប់ចានគិនកាច
សោះសារ ទ្រព្យអស់ដាំងស្វា ចំវាំងរាតព្រួចក្រោសក្រៀ ។ ស្វាខ្លះតំ
គាន្ធដំដៃ ខ្លោះវាំដរីលវៀ ផ្ទេកផ្ទោះតំបោះព្រួច ។ ក្រលោម
ចាបសរគាច់ក្លួច ពុំទិះលេងរួច ប្រជួចវាំមកាច់ដឹងមាត់ ។ យក្សា
ងិងស្វាសិងស្ងាត់ ប្រយុទ្ធប្រយាត់ ប្រចាក់ប្រកាប់ច្រើនក្រៀ ។ ហាក់
ដូចរូបរសីវសៃ្ស ក្បូរក្បាច់ដុំប្រែព្យ ចំលាត់ចំលោវរេច្ឆលារ ។ ៖
។ នេះបងកាត្តិ ។ ផ្ទុំងស្បូសោតកៃ្យ ភ្លាត់ជាព្រឹក្សវឿ បរពត្តពោ
ធិរ ឯកគោវគាស្ទាន ហោមរូវពានតាំលណា ជាស្ពានព្រះមហា ភ្សី

ចងចៃ្យ ។ ឫសីនោះណា ផ្ញើសទ្រង់ញាណ ព្រះក្រឹត្យថ្លាថ្លៃ មានរៀងកែង ២៩១
ជាព្រះក្រាសកៀ្រ ថ្មីឆ្លាក់នោះឲ្យ ស្រគិលស្វាយ ។ វៃវារីទ្វេ
ស្ពារ លើសលែងអសមហា ឫស្សីសំមត្យ ឫស្សីត្រញក្រាប ដុំរាប
សព្វសាយ សោភសិងទ្វលញយ ថ្វលមភាវិញ ។ ផ្ទៃឫប្រុកង្វ ឆ្លាក់
ជាបរពត្ត សុមេរុងងលា ឆ្លាក់ជាវិមាន ស្ថានត្រៃត្រឹង្ស ឆ្លាក់ជា
ទូលា មុំង៉ូវថ្លៃយ ។ ហើយលោកឆ្លាក់ជា សួគ៌ទាពមហា រាជធី
កាមទ្រៃ ភុំមយុគន្ធរ ភុំមគរិករៃ ឥសិន្ធរព្រ សុទស្សនសោភា
។ ភុំមនិមិន្ធរ វិនត័តក្តុបវា ភុំមអស្សកាណ់ រវើលស្ពាន ភុំមសត្ត
បរិភណ្ឌ ប្រមុទ្ធសិនធាតុ ព្រះធ្រើវមុះហិម្ន ។ ហើយឆ្លាក់ជាភុំម ត្រីកូ
តបន្សំ រដ៏ចាញ់មហា សុមេរុបព៌ត ប្រភង្វក្ដាត់លា ហើយលោ
ក្យឆ្លាក់ជា ស្ថានអាសោរភព ។ ហើយលោក្យឆ្លាកជា ស្ថានត្រៃតែឥម
ហា នរុត៌ឧស្បុក បរវរម្ស្យ ៗ ច្រាមឬនដន្តប នរុកជំមគ៌ររប សាម
សិបស្ថានលា ។ នរុកលើវានោះ គៀវតាមហៅឈ្មោះ ហៅសព្វិព
មហា នរុកក្រោមនោះ សោកឈ្មោះជាម្នា ហៅកាលសូត្រមហា ៖
នរុកតាបៃ្យ ។ អណ្ដប់នោះលា ហៅសំឃាតមហា នរុកត្រៃក្រៀ
អណ្ដប់នោះនៅ ហៅរោរុក្ខៃ្យ ម្សនោះតាមហៅ មហារោរុវ៉ះហ្វ
។ ម្សនោះអាក្រឹត់ ហៅវ៉ាប់នរុត៌ វិចាតគន្ធង ម្សហៅមហាដាប់
ដុំរាប្យបរ់ង វិចាកណ្តាត់ហោង ពន្វិតអសគ្គី ។ នរុកម្សនោះ គៀ
តាមហៅឈ្មោះ មហាអវីចី មើលមុគ្គក្ដូរខ្សាច ពុំអាចប្រឹង ស្ពាន
ធាំងទ្រាមបី ទុំពុកនោះលា ។ នរុកទីសុប្ត ក្រាម្ស្យដន្តប បរិវរង់ង
ឲ្យ នរុកជំមៗ ឬគង់ញុំមងងញ អស់ធាំងនោះលា មុរ្យសែសិប
ឬន ។ សីងជាកុំតែង ទូកឆ្លាះចាក់វៃង ធូលជាត់ថៃរឬន ព្រាមសិង

២៩២
ម្ស្យល្អត់ អាក្រក់អសន្ធន នរុក់ឥឆពួន ទ្រាសទ្រាលសីងភ្លើង ។ ទុរ
វៃទុះទ្វិផាប់ នរុក់ស្លុកស្លាប់ ខ្សឹនហើយគិតឡើង បញ្ចារផ្ដៅវ៉ាយ ពេ
ញពាសដាប់ផែង ព្រាសរៀ្ញសិងភ្លើង ។ វលាក់អាញ ។ ចាក្សីញ្ចច
ភ្លែង ចរបិកហ្សរហែក ដវ៉ៀនរោកក្ត ស្លាប់ហើយរសាវិញ អំប្ញេញ
ឈីហាដុំ ក្អែរឆ្កូតពារពារ ប្រកាប់ឆក់ផ្សៃ ។ នរុកខ្លះសោក យំមញ
ទាលក្រៅក្រោធ ចាប់ចិកសិរសី ផ្ទរជាំងរាំវាល ចាក់កាប់ក្រវីយ
ដួលដេកដលធី វែកតុំប្រិញប្រាល ។ ទុរនៃះជាភ្លើង កោរភាវលេង
លើង បំប្រាសផ្លាប់ផ្សារ កាលមុនហេតុចិត្ត ពុំគិតឆ្មងស្រាល ដោត
តុកបណ្ដូល ទុំពសត្វធាំងរស ។ នរុក់ម្សនោះឲ្យ បង់ដើងបុងវៃ្យ
ទុះរអណ្ដាត់លា ដាត់ប្រូលទ្រពិត អណ្ដាត់ក្សុធា ទ្រង់ដែកសោះសារ
ដាលមាត់នោះឯង ។ នរុកម្សលា ពោះធំមមុះហិមា អាក្រក់កន្ធ
ង ជាប្រៃតរេតបួន សាមានពេញហោង ម្សនោះសោកចង់ សត
ខ្លាប់និងតារ ។ នរុកម្សនោះឲ្យ ចង់ដើងចង់ផ្ស ធ្មុំដើមក្ដិកក្តូ
ខ្លះនោះឯក្ដង ខ្លះឡើងរកា ដើកដើមមុះហិមា សិងនៃះជាភ្លើង
។ ស្រកខ្លះចង់កោល ខ្លះឡើងខ្លះចោល ខ្លះយកក្បាលចុះ ព្រឹងផង
ដើ ខ្វង់ញាពោះ រើងពាំបហែកពោះ យកហែកវ៉ាំមសៀ ។ ឯង
រតាំងង ច្រើនពាលីភង្គង អាកែហាតវ៉ាសដេ ប្រឹងពុំយល ពុំស្ដ
លលៀហោង ពោះប្រុសប្រឹងងង សីងមានប្រិពុំអង្គ ។ ផ្ទុំងម្សនោះ
លា ពេះកែគុមាលា មានបុរ្យកន្ធង គុងលើហាក្រលាំ សំដេចឯង
ហោង ស្ដេចម្សរ្យងង ព្រាបត្យបង្គំ ។ សិងលានោះទ្រកុ ព្យប
ឧទ្រីយមុត្ត អាកែហាតឡើងខ្ពម គៀ្យសសំប្ញូ មហាបុត្រ
ពុំអ៊ំម ដៃក្យត្រួចជំម ថ្កើងកៀ្រមុះហិម្ន ។ សីងជឹះតុជ្ឈលា ធាជំម

២៩៣
កុំផា ហោងហោះៗហោះហោ ពេលអស្ចារ្យពល ពុកលំយោធា កាន់គ្រឹឌប៉ក់ញា
ខែ ការ៉ែកែង ៖ ព្រះពាក់ម្ដុកស្បែក ព្រះពាក់ម្កុកដើក ហាក់ដាស់គ្រែង
ព្រះកាន់សេណាំ ធ្នូទ្រូងដងវែង ព្រះកាន់លំពែង ព្រីងមុក្ខៗគ្រី ។ តីង
កាត់ក្រោះគ្រាប់ កាន់គ្រឹឌសាហស្ស អាវុធមុគថ្លា កាន់គ្រឹឌរកាវុធ ៖
ប្រឹតិកាជាសជេរ មុត្តហាក់មុឃី មុច្ឆូរសោះសា ។ ដើលឯអគ្គីរម នងវៀង
លំយុំប ភ្លឺងក្លោះញាំ ចេកចាំងខ្យល់ថ្ងៃ កៀវគ្រឹក្ស ដឹះសេះដឹះលា
ហៃៗព្រំមុក្ខ ។ កង្រ្វែយវៃសំដូ វៀវែកាំង ពាក្យគង្ហៀរកុគ ប្រៀបសំអា
តិចពាហ៍ព្រដុគ ពលដើងរំគុត អភីគម្ពះហីម ។ ស្ដេចព្រះទ្រង់ភ្លក់ ៖
ព្រះស្នាប្រមាត់ ប្រះចាន្ទមុគថ្លា ព្រះទ្រង់កោរពាន្ធ លំពែងវៀង គុដរុដ
ជា ខែលវៀងល្អថ្មើង ។ លើកពាញ់ចេញទៅ មុះមុក្ខសំកោវ ផ្ទៀងព
លរ៉ូបឡើង ពលរ៉ក់សក្រាត់ កៀវពាញ់រុងរឿង ល្មុរសាប្ទដ្ឋមថ្មើង កៀ
សាប់បនុស្ស ។ វៀអសខ្យល់ភ្ញៀ ចាវឯធេពី ស្ដេចជង់ពោះណា សឹងរាជ
និគមាស់ ជាសជាវេញារ ប្រដាប់ថ្ងៃថ្លា ល្អរៗងីវៀ ។ នជាន្តពាវី ៖
ម្រុយប្រែចប្រឹបញ្ញើ សត្វសំបប៉ិវែញ ហៃៗធេពី ខ្យល់ព្រិថ្លាវៃ កាមកៀ
កាញ់វៀ ថ្កុមថ្មើងអាញ ។ ពេ្កះពោវនគរ ឬរីប់វៃ វៃគទាន្ធសេហ៊
ជៀងីជៀងីស លំពោវអាញ ខ្យែមខ្យល់ឯខ្សែ ប់ឬរសញាស្យ ។ វៀ
ថ្លើងឯលេង ពោះសោគសឹងស្ដេច ហោវប៉ុវិពារបញ្ជូលប ច្បាំផែងធ្វ
អ ហោវសព្វរុក្ខ ពោះឯងសោគសញា ព្រៀមុក្ខសោគណា ។ នេះ
បងពុំគោល ។ កាលណោះពីស្សុក្នុកពោះវៀ គាត់កើខធាបរៀ ក៏
កាន់សឹងការខ្មៅយឃ្មាក់ ។ ជាវរៀងឡឹងមើសាន ប្រសើដ្ឋស្អាងស្អាត ៖
ក៏ធ្ងន់កុំធាបប៉ីប្រវៀ ។ ពាំងប្រំមព្រាជព្រៀថ្លាថ្ងៃ សិងមានដំខ្សែ កិ
ចិច្រពោវរេជរេក្វា ។ ប្រាសាទដីម្បូរសោពណា មានច្បុរចេញធាំ ក្រាម

២៩៤
គិល ៗ ចាន់ឆុម ។ ចក្កុរសាវៀសសារស្ដុម ហាលមាសតែជនុំម ក៏ទ្រង់ ៖
ប្រាមពីលបាវឯត ។ ដ៏សរទ្រឹងម្បូរហនពាលា ភ្លាត់ចាវភ្ញៃវ ក្រុបគម្បូ
ធំមជុំបវិ ។ វេញ្ចាជាំងរូបរំគរ ប្រុក្រឹងសំសរ ក៏ពានកញ្ញាំរិមាស
។ គ្នុងគ្រក់គញ្ជក់ពេញពាស់ តាមកៀវផ្ទើផ្សែ វិលេជវិលុជផ្លះផ្ទៅ
។ ប្រាយប្រាលបីរក្សលល្អោវ ហាលមាសផ្លូងផ្លោវ ក្រុចផ្ទុចះដេតព្យ ។
ក្រុមគម្បូងបរីគព្យ វៀងពល់សព្វស្យ ប្រពាគប្រពាន់នង់ភ្ញៀ ។ ភ្លារ
បែនប្រែឆែនមាសថ្មី ភ្លាត់ចាវងភ្ញៀ ជាប្រុជច្បូលចាប់គាកាំ ។ ហោះ
ទ្រវប្រែតែនសុវណ្ណ តែកាជហាត្ថា ក្រអើតក្រអូនស្បែរស្ថិត ។ រូប
គាតហៀយហាក្មកុំណើត រូបរស់បង្អើត តំពាងទៅដើងប្រជប្រែ់ ។
ប់ជអូចប់ជអូមរក្សៀង ស្យសញាដើងឡើង វិបបរវិបស់រាល់ព្យ ។ កៀ
ធារប្រាសាទសញាស្យ ជាងជាអស្ចារ្យ កំចាប់ទៅនង់ភ្ញៀវ ។ ប្រុក្រឹង
ប្រាសាទរត្នព្យ ភ្លាត់ច្រើនពាលាណាស់ ជិវេគដំព័សកាប់ដង ។ រូប
រាជ្ជសីហ៍ហោះផ្សង ចាប់អំរិក្យឈ្នួង សំដែងទៅដែកចេស្ដា ។ តែ
ស្បរាជ្ជសីសោតណា ចេញពីគោហ៊ា រតចាប់ទៅកុញ្ជរធំ ។
រូបគ្រុឌចាប់ធាក់ហោះផ្សង អស់សារពើធំ អាណែគអានន្តកុញ្ជ
។ រូបហង្សចុះចាប់ឫថា ធំមវៀពងមញ្ញ ប្រពិតប្រចាប់នង់ភ្ញៀ ។ ត្រី
បកម្មធំរវីគថ្មី រូបសត្វចាញ្ចៀ ក៏សៀវស្មុរធំមភ្ញៀនង ។ រូបសេត
សាវីគាសោតហោង ធំមជិមឆ្អើងផ្ទង ក៏ជិតវៀកៀសរផ្កា ។
វៀរូបចាញ្ចៀងឯណា ច្រើនពាលាកាស្យ ព្រះហើរព្រះធំមលោតលេង
។ ស្យសញាប្រាសាទធំមចេង ជាងនៅសិងល្បែង ប្រដាប់រេជ្ជណា
គីពាលា ។ មុក្ខដើចប្រក់លើហាយានរាជ ហាជ្យកែមគាលម្ហ ៩
ពាំមរត្នល័រិមាស ។ ប្រគីស្រកាស្រស់ស្រែច រឹរ៉ារស្យលេច ប្រុបក៏

ម្លឹងបរិតាញ ។ ឲ្យស្ងួតកុំពូលកាន់ឃ្លាយ មាសមែនោមញា ឲ្យកែពឲ្យ
ដីដដៅមង្គល ។ កុំពូលកុំពស់ស្រោងស្លួច គ្នងគ្នក់ពល់រូប តុំដើងតុំ
ដូចនិគគាល់ ។ រូបទេពប្រណម្យរៀងរូប ត័កាន់ត័គ្នូប ពីពាណ៌ម្ល
ផ្កាជងឱ្យព ។ ផ្ទឹងសារពៀរស្ងួតស្បៀសព ពាំងប្រសានឲ្យព សិង្សូប
ស្បៀទេពអត្សរ ។ កាន់ផ្កាល្អួតមាសដុំបរិរ ឲ្យឯកស្រ្តាពារ ត័ឈរឲ្យ
ព័រូបរព្យ័ពល់ ។ រាជហាលឲ្យព័ចាររុងគា រៀងរូបនោវគាល់ កុំពុង
កុំពែងក្រោមពៃឲ្យ ។ រាក្ខកំរៃរូបនាគសង្ហឹង សង្ខងធ្វេងស្លាំម ឯគ្បា
លក់លើកព័ពារ ។ រេច្ចណាផ្ញើងផ្អែងសោះសា គ្បេនោវមាព័ច្ចារ ៖
ប្រសាទប្រសើរដ្ឋមុះហិម្ភ ។ វិតារណារមាផ្សួរោហាំ កែសែនល្អៀងការ
ត័ឈរបាផ្ទួររៀងញ ។ ប៉ប្រិងបីសង្ហឹងគោរពា្យ ម្យ៉ងមើលសព្សា
ប្រយោជ្នប្រយាត់ឲ្យព័ពា ។ ជិមដែងមាសម៉្យបីរញ្ញ រុងរឿងច្រាសច្រា
ល់ ចំណ៍កចំលោវស្រស់ស្រេច ។ ច្រងច្រាំងរុងរឿងក្បួរក្បាច់ រូបរាង
ស្រស់ស្រេច រលេងពោវក្បាច់ផ្តើនផ្តោរ ។ មានរូបតោះសោតល្អេញ
ល្អោរ សព្វគ្បេលនោវ ឥតខ្ចះចន្លោះល្បើណា ។ អំរឹព្យមាសមែ
ចាំមនោវ ស្បៀសព្វធ្ងរក្រោវ រំហើតរំហងពល់ញ ។ ល្អះៗបីឲ្យ
ច្ចះនិតញា ផ្ទឹងក្អោរពោងឲ្យ តិចិឲ្យនោវរក្សារត្នា ។ មាគ្រ
ដូចពិមានឥន្រ្ទា ចុះចាក់ស្ទួរតា ត័ស្រុតមកពោវផែនដី ។ ជាង
ម្សាប្រជាប់ប្រាជ្ញថ្មីយ ជារូបចាក្បី នោវរូបអំរឹក្យសំមញា ។ សឹង
ជាងជាហង្សសព្វស្យា សក្ខជងធាំងម្យា ត្បេពាណ៌ជីត្បេគាៗ ។
យលម្អរបរិវិថ្ងៃផ្កា ហោលលេងសិលា លំលេកឆ្លាល់ជុលដី ។ ភ្លក់
ភ្លោវស្មើស្មាធាំងថ្មី ស្រកាស្រតី រូបមានវិញ្ញាណរូបរស់ ។ រាកឯង
និតក្បាយឆ្កជខ្ពស់ អសារខ្ពះស្រេចស្រស់ ប្រជាប់សឹងមាសច្រាស់ច្រាល់

។ រូបតាពលោះលើកព័ពារ អរឯងបីឲ្យអាល ត័ហោលលេងលើហាង៉ុល
សា ។ ឃ្លាត់ច្បាញហាត់ដើញមេគា ឲ្យងងគាៗ រេរាជីងគាពនោះ
ណា ។ រូបរាងសីហ៍ហៀវហោះ ប៉ែច្រានស្បាត់ស្ទះ ត័ចាប់អំប្រិព៍យុង
ឃ្លង ។ យក្ខកែស្បូរពងសីហឯង ចរចេញលេងលង ត័ហោះគ
ពាលនុគ្គី ។ ចុះចាប់ធងកែស្បូរភ្ញា ចាប់ចានចាប់ង្វៀ រូបមានរូបរស
រិស្ស ។ ប៉ប្រិងបីសង្ហឹងដាវលម្បៃ នេឲ្យតោះរំពៃ ឲ្យលេកឲ្យល្ង
ងបីសំលឹង ។ យក្សប្ញូធ្វើជារូបមាត់ ឈរឈុប ប៉ែប្រិង ឲ្យឡឹត
ក្រឡោវនេឲ្យ ។ យក្សស្ទាន់ពោវយក្សល្បៀងកា ពាយុក្ខនិងគា គ
ក្លាវៃឡអាពាស់គង ។ យក្សមាឡាងរូបកុំផ្តង ចរចេញលេង
លង ត័ហោះគ្រផ្កាលវិហារ ។ រីយក្សគិលេនលីលា ឡើបដីងហោ្ា
ប្រយុទ្ធគ្រផ្កាលនុគ្គី ។ យក្សមាឡក៏សីងពាំមភ្ញៀ តាំងឯងជាតម្កឹ ឲ្យ
បគាម្ញុងមសុវណ្ណា ។ យក្សឲ្យដើងតាប់តាពា គាកពាង្វហាគា ៖
សំដែងនោវរិទ្ធីពង្ខិត ។ រូបខ្លាចាប់អង្គអំរិក្យ ក្រាបក្រោមពៃឲ្យ
ឲ្យក្ខះ ឲ្យលាំសឲ្យលាប់មាន់ឲ្យ ។ មាត់ដូចរូបរសវិស្ស សក្ខ
ដំបរពេក្បែឲ្យ ត័ស្ទោះលោលោតិវិលវៃ ។ រូបគុជ្ជលាស្លឹមស្ទៃ
រោគគោះប្រែជៃឲ្យ ត័ប្រប់ក្រោមម្លុប់អាឲ ។ រូបគ្បេបពោ
ម៉ពីង៉្យ រូបមាឡ្យគាៗ អាណែតអានន្តណាសឲ្យ ។ រូបចា
ក្បឹម៉ងក្រាសវៃឲ្យ ធំមធ្យៀឲ្យក្សៃឲ្យ ប្រចិតប្រចាប់ធងភ្ញ ។
រូបខ្លះលោភលេងធ្យៀង ខ្លះលើកធងភ្ញ ត័ធំមលេងលើហា
ឲ្យក្សា ។ រូបសីគនោវរូបសារិកា ធំមជិមធាជញ ត័ជិតនៃ
ម្ល៉ផាងង ។ រូបតីណាវិសោតហោង យាជយាសម្ញៀងផ្អង ពាំង
ត្រូវជាក្សះវេរាំម ។ កែងតាជយាងយាសបីឧផ្ទុំម ចានបន់លំ

តាម ដុំឆាយដុំជួរកែវនេតា ។ ឱ្យបានដំណើរអក្សរ ចិត្តកម្សាន្ត ៖ តាំងទាំងនៃយក្សនាំទ័ព ។ ទោះមនស្សាប់ពីលាញ ស្រស់ស្រេចឥតខ្ចោះ ប្រលូកប្រលះពោរពាយ ។ កាលណោះព្រះកែវកុមារ ពិសែសសោកា ស្តេចឱ្យប្រកាប់សព្វថ្ងៃ ។ ទើបស្តេចឱ្យរៀបប្រកាប ចាប់ផ្ដើមលំដាប់ ឱ្យរៀបចោទក្រឹតក្រិតនៃឃ ។ ចប់ ។ ល្បឿកនេះម្ចាលោកជាប្បុរសផង តែឥតតំពីក្តុតិនតរកិត លើកការប្រកាប់បុណ្យទួត កដារត្ន័ព្រះកែវកុមារហៃថ្លៃ ។ ស្តេចមានបុណ្យថ្លៃថ្លៃប្រសើរឧត្តម ៖ ស្ទឹកស្ពានយ្យទៅលុងផុងដំណើរ ញាន់ក្បៀននូមកប្រល់ដៃនៃយ ខុចថ្លៃស្ដេចកុមសុភ្ញកៀមខ្សាន ។—